

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ІВАНА ФРАНКА

Кафедра практики англійської мови і методики її навчання

«До захисту допускаю»
Завідувачка кафедри практики англійської
мови і методики її навчання,
канд. філолог. наук, доцент
_____ Віра СЛІПЕЦЬКА
«_____» грудня 2025 р.

НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ НЕФІЛОЛОГІЧНИХ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ НА ОСНОВІ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ

Спеціальність: Середня освіта. Мова та література

(Англійська мова та зарубіжна література)

**Освітня програма: Середня освіта (Мова і література (англійська,
польська))**

Магістерська робота

на здобуття кваліфікації: *Магістр середньої освіти.*

*Вчитель англійської мови та зарубіжної літератури, вчитель польської мови
та зарубіжної літератури*

Автор роботи: Аліна МЛИНАР

_____ *підпис*

Науковий керівник:

доктор філософії, доцент Лілія ОВЧАРЕНКО _____

підпис

Дрогобич – 2025

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Зав. кафедри

_____ р.
(підпис) (дата)

**ЗАВДАННЯ
на підготовку магістерської роботи**

1. Тема: Навчання іноземної мови студентів нефілологічних спеціальностей на основі компетентнісного підходу.

2. Керівник – доктор філософії, доцент Овчаренко Лілія Романівна.

3. Студентка – Млинар Аліна Анатоліївна.

4. Перелік питань, що підлягають висвітленню у кваліфікаційній роботі:

1. Описати компетентнісний підхід у сучасній методиці викладання іноземних мов.
2. Дослідити особливості навчання іноземної мови студентів нефілологічних спеціальностей.
3. Схарактеризувати інноваційні методи та технології у формуванні іншомовної компетентності.
4. Конкретизувати практичні аспекти впровадження компетентнісного підходу у навчальний процес ЗВО.

5. Список рекомендованої літератури:

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. Київ: Академія, 2009. 376 с.
2. Бібік Н. М. Переваги і ризики запровадження компетентнісного підходу в шкільній освіті. Український педагогічний журнал. 2015. № 1. С. 47-58.
3. Бібік Н.М. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування/ Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики/ під заг. ред. О.В.Овчарук. Київ: "К.І.С.", 2004. 112 с.
4. Бойчевська І. Компетентнісний підхід до вивчення іноземної мови студентами нефілологічних спеціальностей вищих закладів освіти. *Емпіричні дослідження для реформування освіти в Україні*. 2017. С. 19-22.
5. Бучацька С.М. Психологічні особливості підготовки студентів з іноземної мови. Зб. наук. праць НАДСПУ. Хмельницький : Видво Національної академії СПУ, 2005. № 33, ч. II. С. 139-142.
6. Ванівська О. М. Реалізація компетентнісного підходу в процесі викладання іноземної мови у вищій школі. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2016. Вип. 1 (38). С. 71-75.

№ з/п	Назва етапу	Термін виконання	Термін звіту на засіданні кафедри
1.	Вивчення й аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури; визначення вихідних положень дослідження (об'єкт, предмет, методи); формування мети; постановка завдань.	...	...
2.	Підготовка 1-го розділу роботи.	...	...
3.	Підготовка 2-го розділу роботи.	...	...
5.	Формування висновків. Оформлення роботи.	...	...
6.	Перевірка роботи на плагіат	...	...
7.	Попередній захист роботи і рецензування.	...	...

7. Дата видачі завдання – ... 2025 р.

8. Термін подачі роботи керівнику – ... 2025 р.

9. Із вимогами до виконання роботи і завданням ознайомлена _____ Млинар А.А.

10. Керівник _____ Овчаренко Л.Р.

ЗАХИСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

1. Тема: «Навчання іноземної мови студентів нефілологічних спеціальностей на основі компетентнісного підходу».

Оцінка за стобальною шкалою: _____

Оцінка за національною чотирибальною шкалою: _____

Коротка мотивація захисту:

[illegible]

дата

Голова ЕК

підпис

прізвище та ініціали

Секретар ЕК

підпис

прізвище та ініціали

АННОТАЦІЯ

Млинар А.А. Навчання іноземної мови студентів нефілологічних спеціальностей на основі компетентнісного підходу. – Рукопис.

У магістерській роботі розглядається проблема підвищення ефективності навчання іноземної мови студентів нефілологічних спеціальностей шляхом впровадження компетентнісного підходу. Актуальність теми зумовлена потребою адаптації вищої освіти до сучасних вимог ринку праці та розвитку ключових компетентностей, зокрема іншомовної. У роботі проаналізовано сутність компетентнісного підходу, його значення у контексті фахової підготовки, а також особливості навчання іноземної мови для нефілологів. Запропоновано методичні рекомендації щодо реалізації компетентнісного підходу в освітньому процесі, що можуть бути використані викладачами для покращення якості мовної підготовки студентів. Практична цінність дослідження полягає у можливості застосування отриманих результатів у педагогічній діяльності у ЗВО.

Ключові слова: іноземна мова, студенти нефілологічних спеціальностей, компетентнісний підхід, іншомовна компетентність, методичні засоби.

ABSTRACT

Mlynar A.A. Teaching a foreign language to students of non-philological specialities on the basis of competence-based approach. – Manuscript.

This master's thesis explores the issue of improving the effectiveness of foreign language instruction for non-philology students through the implementation of a competency-based approach. The relevance of the topic is driven by the need to adapt higher education to the modern demands of the labor market and to develop key competencies, including foreign language proficiency. The thesis analyzes the essence of the competency-based approach, its significance in the context of professional training, and the specific features of teaching foreign languages to non-language majors. Methodological recommendations for implementing the competency-based approach in the educational process are proposed, which can be used by language instructors to enhance the quality of students' language training. The practical value of the research lies in the applicability of its results to teaching practices in higher education institutions.

Keywords: foreign language, non-philology students, competency-based approach, foreign language competence, methodological tools.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ НЕФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.....	10
1.1 Компетентнісний підхід у сучасній методиці викладання іноземних мов.....	10
1.2. Особливості навчання іноземної мови студентів нефілологічних спеціальностей	23
Розділ 2. МЕТОДИЧНІ ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	33
2.1. Інноваційні методи та технології у формуванні іншомовної компетентності	33
2.2. Практичні аспекти впровадження компетентнісного підходу у навчальний процес ЗВО	42
ВИСНОВКИ	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	55

ВСТУП

Актуальність дослідження. У сучасному глобалізованому світі володіння іноземними мовами є невід'ємною складовою професійної компетентності фахівців різних галузей. Для студентів нефілологічних спеціальностей знання іноземної мови відкриває доступ до сучасних наукових досягнень, міжнародних проектів та співпраці з іноземними колегами. Проте традиційні методи викладання часто не враховують специфічних потреб цих студентів, що призводить до недостатнього рівня володіння мовою та знижує їхню конкурентоспроможність на ринку праці.

Компетентнісний підхід у навчанні іноземних мов спрямований на формування у студентів не лише теоретичних знань, але й практичних навичок, необхідних для ефективної професійної діяльності. Цей підхід акцентує увагу на розвитку комунікативних здібностей, критичного мислення та здатності застосовувати отримані знання у реальних ситуаціях. Впровадження компетентнісного підходу у навчальний процес студентів нефілологічних спеціальностей дозволяє підвищити якість освіти, адаптувати її до сучасних вимог та забезпечити підготовку висококваліфікованих фахівців.

Незважаючи на значну кількість досліджень у галузі методики викладання іноземних мов, питання впровадження компетентнісного підходу для студентів нефілологічних спеціальностей залишається недостатньо вивченим. Це обумовлює необхідність проведення додаткових наукових досліджень, спрямованих на розробку ефективних методичних засобів та рекомендацій для реалізації цього підходу у вищій освіті.

Над дослідженням розвитку компетентнісного підходу у процесі навчання іноземних мов працювали Ф. Бацевич, В. Клочко, А. Вітченко, М. Галицька, Н. Бібік, І. Кузьміна, І. В. Родніна, О. Овчарук, О. Пометун, а також у зарубіжних авторів, зокрема R. Barnett, T. Hyland, J. Raven, D. Shandler, J. Stephenson, у їхніх роботах розглядаються різні аспекти компетентнісного підходу у навчанні та проблеми формування ключових компетентностей.

Дослідження цих науковців створюють підґрунтя для подальшого вивчення та впровадження компетентнісного підходу у навчання іноземних мов студентів нефілологічних спеціальностей, що є актуальним завданням сучасної педагогічної науки.

Актуальність обраної теми обумовлена необхідністю підвищення якості навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах та підготовки студентів до ефективної комунікації в міжнародному середовищі.

Об'єктом дослідження – процес навчання іноземної мови студентів нефілологічних спеціальностей.

Предмет дослідження – методичні засоби реалізації компетентнісного підходу у навчанні іноземної мови студентів нефілологічних спеціальностей.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та практичне розроблення методичних засобів впровадження компетентнісного підходу у навчанні іноземної мови студентів нефілологічних спеціальностей.

Реалізація об'єкта, предмета та мети зумовлюють потребу розв'язання таких **завдань**:

1. Проаналізувати сутність компетентнісного підходу та його роль у навчанні іноземних мов.
2. Дослідити особливості навчання іноземної мови студентів нефілологічних спеціальностей.
3. Розглянути сучасні методи і технології формування іншомовної компетентності.
4. Розробити практичні рекомендації щодо впровадження компетентнісного підходу у навчальний процес.

Практична значущість магістерської роботи полягає в тому, що результати дослідження можуть бути використані викладачами іноземних мов для покращення якості навчального процесу, підвищення мотивації студентів та формування їхньої іншомовної компетентності. Методичні рекомендації, розроблені у дослідженні, сприятимуть ефективному впровадженню компетентнісного підходу в освітню практику.

Апробація результатів дослідження. За матеріалами роботи опубліковано статтю «Інноваційні методи та технології у формуванні іншомовної компетентності» у збірнику матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції «International experience in scientific research» (23-25.10.2025 року Чикаго, США).

Структура. Магістерська робота складається зі вступу, двох розділів (4 підрозділів), висновків, списку використаних джерел (56 найменувань). Загальний обсяг складає 60 сторінок друкованого тексту, з яких 54 сторінки основного тексту.

Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ НЕФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

1.1 Компетентнісний підхід у сучасній методиці викладання іноземних мов

У сучасних умовах глобалізації та стрімкого розвитку інформаційних технологій питання формування професійних компетенцій набуває особливої актуальності. Компетентнісний підхід у навчанні іноземних мов виступає як інтегральна концепція, спрямована на формування у студентів не лише теоретичних знань, а й практичних умінь, що забезпечують успішну діяльність у професійній сфері. За даними досліджень, викладених у роботах О. Пометун, Н. Бібік, В. Клочко, В. Чорній, Р. Майборода цей підхід розглядається як система організаційно-педагогічних засобів, що інтегрує методичні, дидактичні та оцінювальні компоненти, орієнтовані на розвиток ключових компетенцій студентів.

Поняття «компетентність» є багатовимірним і охоплює комплекс знань, умінь, навичок і особистісних якостей, необхідних для ефективної діяльності у певній сфері. Компетентність визначається як здатність особистості застосовувати набуті знання у конкретних життєвих ситуаціях, орієнтуючись на практичний результат [10, с.3]. Його впровадження відбувалося вже наприкінці 70-х років, починаючи з США. У контексті іноземної мови, компетентність передбачає володіння мовними знаннями, розвиток мовленнєвих навичок, а також здатність адаптувати мовні засоби до вимог комунікативної ситуації.

Детальніше розглянемо основні поняття компетентнісного підходу – «компетентність» і «компетенції». У більшості мов ці терміни є взаємозамінними, однак, як зазначають дослідники, через особливості перекладу та інтерпретації можуть виникати труднощі у їхньому правильному використанні.

Для уточнення значення цих понять було проведено власний аналіз із використанням даних англomовного тлумачного словника *Oxford Advanced Learner's Dictionary*. Згідно з визначенням, термін «**competence**» (множина –

«competences»), який відповідає українському «компетентність», означає «здатність успішно виконувати певну діяльність» («the ability to do sth well»). У якості прикладів наводяться фрази: «здобути високий рівень компетентності в англійській мові» («to gain a high level of competence in English») і «професійна/технічна компетентність» («professional/technical competence»).

Термін «**competency**» (множина – «competencies»), який перекладається як «компетенція», у словнику подається як синонім слова «competence», однак використовується рідше. Він визначається як «навичка, необхідна для виконання певної роботи або завдання» («a skill that you need in a particular job or for a particular task») [52, с. 307; с. 462].

Згідно з *Великим тлумачним словником сучасної української мови* [31], поняття «**компетентний**» має два основні значення:

1. людина, яка володіє глибокими знаннями в певній галузі, добре обізнана з предметом і здатна кваліфіковано вирішувати професійні завдання;
2. особа, яка має певні повноваження, наділена правом ухвалювати рішення у відповідній сфері.

Компетентність, згідно з цим же джерелом, розглядається як сукупність характеристик, що відображають рівень обізнаності, авторитетності та професійної підготовки людини. Вона є інтегрованою якістю особистості, яка визначається рівнем знань, сформованими вміннями та навичками, а також особистісними характеристиками та поведінковими особливостями. Компетентність значною мірою залежить від рівня освіти, практичного досвіду, здатності до саморозвитку та творчого підходу до виконання професійних завдань.

Український науковець М. Головань здійснив детальний аналіз понять «компетенція» та «компетентність» і дійшов висновку, що «компетенція» відображає офіційно закріплені повноваження певної посади або організації. Вона визначається державними структурами, установами або особами, які мають відповідні повноваження щодо організації професійної діяльності. Таким чином, компетенція охоплює сферу діяльності, в якій працівник має бути

компетентним. «Компетентність», своєю чергою, розглядається як інтегративна характеристика особистості, що поєднує здобуті знання, навички, уміння та особистісні якості. Вона визначає готовність і здатність людини ефективно розв'язувати завдання та проблеми, які виникають у реальних життєвих обставинах [8, с. 228].

Н. Бібік, підтримуючи точку зору М. Голованя, наголошує, що *компетенції* є заздалегідь встановленими соціальними нормами, які визначають рівень підготовки учня, вчителя або іншого спеціаліста, необхідний для успішної діяльності у певній сфері. Вони формулюються як конкретні вимоги щодо засвоєння певного обсягу знань, методів діяльності та особистісних якостей, що сприяють ефективному виконанню професійних обов'язків. Компетенції закріплюються в освітніх стандартах, навчальних програмах і критеріях оцінювання навчальних досягнень. Їхньою характерною особливістю є чітка предметна або міжпредметна спрямованість, що дає змогу інтегрувати їх у різні галузі знань [3, с.52].

На думку С. Ніколаєвої, компетентність як така ґрунтується на знаннях, уміннях і навичках, проте ними не обмежується. Вона також включає особистісне ставлення до цих знань, набутий досвід та здатність інтегрувати нову інформацію у вже сформовану систему знань. Важливою складовою компетентності є спроможність людини усвідомлювати життєві ситуації, в яких ці знання можуть бути застосовані.

Таким чином, кожна компетентність базується на поєднанні когнітивних (знання, уміння, навички) та особистісних (цінності, ставлення, емоції, поведінкові моделі) компонентів, які мобілізуються для активної діяльності [30, с. 11].

О. Пометун розглядає компетентність як структурований комплекс знань, умінь, навичок та ціннісних орієнтацій, які набуваються у процесі навчання. Компетентна людина здатна самостійно ідентифікувати та розв'язувати проблеми незалежно від контексту або ситуації, в якій вона опинилася [37].

Наукові дослідження, представлені в роботах Н. Бібік, О. Овчарук та

співавторів, підкреслюють, що компетентнісний підхід дозволяє усвідомлено інтегрувати навчання теоретичних знань із формуванням практичних вмінь, що сприяє розвитку креативності та критичного мислення студентів. Таким чином, компетентність розглядається як синтез когнітивних, комунікативних та регулятивних компонентів, що є невід'ємною частиною сучасної освітньої парадигми.

На думку Н. Бібік, важливим аспектом навчального процесу є формування в студентів інтересу до пізнання, прагнення до досягнення високих результатів, а також розвиток рефлексивного підходу до самооцінки власних досягнень [2].

О. Овчарук, досліджуючи погляди європейських освітян, визначає ключові тенденції сучасного навчального процесу. Зокрема, вона наголошує на необхідності формування у людини знань та навичок, що сприятимуть її ефективній взаємодії з динамічним технологічним середовищем. Важливим завданням є розвиток здатності швидко адаптуватися до змін, реагувати на нові виклики, навчатися протягом усього життя, а також реалізовувати творчий потенціал.

Учена зазначає, що в сучасному світі процес визначення освітніх пріоритетів виходить за межі національних рамок і відбувається на міжнародному рівні. Основні цілі освіти формуються в межах міждержавних ініціатив, відображаються у міжнародних конвенціях та стратегічних документах, які визначають напрями розвитку глобальної освітньої політики. Відповідно, національні системи освіти орієнтуються на інтеграцію у світовий освітній простір [32].

Компетентнісний підхід у навчанні іноземної мови характеризується комплексністю і орієнтацією на практичну діяльність. Він ґрунтується на припущенні, що ефективне вивчення мови неможливе без активної взаємодії студентів із реальними комунікативними ситуаціями. За даними, наведеними у дослідженнях, ключовими рисами цього підходу є:

- **Інтеграція знань і практики:** Педагогічна технологія повинна передбачати не лише запам'ятовування лексико-граматичних норм, але й їх

систематичне застосування у вирішенні реальних комунікативних завдань. Це дозволяє студентам розвивати мовну компетенцію через активну участь у навчальному процесі, що наближає теоретичні знання до практичної діяльності.

- **Орієнтація на розвиток критичного мислення:** Компетентнісний підхід сприяє формуванню вмінь аналізувати, синтезувати та оцінювати інформацію, що є особливо важливим для студентів нефілологічних спеціальностей. Такий підхід стимулює розвиток здатності приймати обґрунтовані рішення у нестандартних ситуаціях, що часто виникають у професійній діяльності.

- **Формування міждисциплінарних зв'язків:** Особлива увага приділяється інтеграції іноземної мови з іншими предметами, що забезпечує можливість застосування мовних знань у конкретній професійній сфері. Цей аспект дозволяє розвивати міждисциплінарну компетентність, яка є важливою умовою успішної професійної адаптації.

Сутність компетентнісного підходу полягає у перетворенні традиційного процесу навчання на діяльнісний, орієнтований на результат. У цьому контексті роль викладача змінюється від простого передавача знань до організатора навчального процесу, який створює умови для самостійного пошуку, аналізу та осмислення інформації студентами. Практичне застосування цього підходу дозволяє створити сприятливе середовище для інтегрованого розвитку когнітивних, емоційних та мотиваційних аспектів навчання. Водночас, як зазначено у статті Л. В. Філіпової, впровадження компетентнісного підходу потребує системного перегляду педагогічних стратегій та методичних рекомендацій, що забезпечує оптимізацію навчального процесу з урахуванням сучасних вимог до освіти [41, с.17].

Наукові дослідження Г. О. Квітко та Н. М. Бібік свідчать про те, що компетентнісний підхід ґрунтується на принципах інтеграції та системності. Він включає в себе кілька ключових компонентів [15; 2]:

- **Когнітивний компонент:** Спрямований на розвиток теоретичних знань, що базуються на наукових концепціях, моделях і теоріях, що лежать в

основі сучасної методики викладання іноземних мов. Цей компонент визначає зміст навчання та формує базову платформу для подальшого практичного застосування отриманих знань.

- **Практичний компонент:** Орієнтований на розвиток умінь та навичок, необхідних для ефективної комунікативної діяльності. Практична діяльність студентів організовується таким чином, щоб забезпечити можливість застосування теоретичних знань у вирішенні конкретних завдань. Це дозволяє студентам перейти від пасивного сприйняття інформації до активного її використання у професійній практиці.

- **Регулятивний компонент:** Пов'язаний з формуванням здатності самоконтролю, самоаналізу та самоорганізації у навчальному процесі. Розвиток цієї компетенції є вирішальним для забезпечення постійного професійного зростання та адаптації до змін у сучасному світі.

Таким чином, компетентнісний підхід передбачає цілісний розвиток особистості, де знання, уміння та навички інтегруються в єдину систему, що забезпечує ефективне функціонування у професійній діяльності. Особливий акцент робиться на тому, що навчання іноземної мови повинно бути орієнтоване не лише на формальне засвоєння граматичних норм, а й на здатність використовувати мовні засоби в умовах реальної комунікації. Як зазначено у роботах О. Коротун, цей підхід дозволяє здійснити перехід від традиційної моделі «запам'ятовування-розповідання» до моделі активної комунікативної взаємодії, що сприяє формуванню автономних та самостійних фахівців [23].

Впровадження компетентнісного підходу у процес навчання іноземних мов є не лише методологічною новацією, але й відповідає загальносвітовим тенденціям у педагогічній практиці. Дослідження підкреслюють, що цей підхід дозволяє оптимізувати навчальний процес, забезпечуючи гнучкість та адаптивність до індивідуальних потреб студентів. В умовах постійно змінюваних вимог ринку праці та інтенсивного розвитку технологій, здатність до самонавчання та оперативного застосування нових знань стає ключовою компетенцією сучасного фахівця [9].

На практиці компетентнісний підхід реалізується через впровадження інноваційних методів навчання, таких як інтерактивні технології, використання цифрових ресурсів та проєктна діяльність. Це дозволяє створити інтерактивне освітнє середовище, в якому студент активно залучається до процесу навчання, розвиває критичне мислення та набуває навичок самостійного вирішення проблем. Водночас, як свідчать результати досліджень Ю. Панасюк, для ефективного впровадження цього підходу необхідно не лише оновлення методичних рекомендацій, але й системна підготовка викладачів, які мають стати активними агентами змін у навчальному процесі.

Компетентнісний підхід також сприяє формуванню особистісних якостей, які є важливими для сучасного спеціаліста: відповідальності, ініціативності, здатності до співпраці та комунікації в умовах багатокультурного середовища. У зв'язку з цим, інтеграція практичних завдань, спрямованих на розвиток цих якостей, є однією з основних задач викладача, що працює за даним підходом. Система оцінювання знань та вмінь, розроблена з урахуванням принципів компетентнісного підходу, дозволяє об'єктивно визначити рівень сформованості компетенцій у студентів, що сприяє своєчасній корекції навчального процесу та підвищенню його ефективності [34].

Компетентнісний підхід спрямований на забезпечення студентів необхідними знаннями, навичками та особистісними якостями, що дозволяють їм успішно інтегруватися у професійне середовище [27].

У цьому контексті ключові компетентності відіграють центральну роль, оскільки вони визначають рівень підготовки студентів до міжкультурної комунікації, критичного мислення та використання іноземної мови у професійній діяльності.

Згідно із Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти, **компетенції** розглядаються як сукупність знань, навичок та особистісних характеристик, які дозволяють людині ефективно виконувати певні завдання. У контексті вивчення іноземної мови виділяють два основні види компетенцій [14]:

- **Загальні компетенції** – не є специфічними для мовної діяльності, але є необхідними для будь-якої форми професійної чи соціальної взаємодії, включаючи комунікацію іноземною мовою. Вони охоплюють когнітивні, соціальні та культурні аспекти, що сприяють успішному засвоєнню мови.

- **Комунікативні мовні компетенції** – безпосередньо пов'язані з використанням мови у процесі комунікації. Вони дають можливість ефективно діяти у професійному середовищі, використовуючи відповідні мовні засоби, зокрема лексичні, граматичні та прагматичні ресурси.

Одним із ключових аспектів дослідження компетентнісного підходу є визначення його структури. О. Пометун, посилаючись на доповідь міжнародного експерта проф. О. Крисана, представляє ієрархічну систему компетентностей, яка охоплює три основні рівні [36]:

- **Ключові (базові) компетентності** – формуються упродовж усього навчального процесу, як у школі, так і у вищому навчальному закладі. Вони не належать до конкретної дисципліни, а інтегрують широкий спектр знань, умінь і навичок, необхідних для ефективної комунікації, самостійного навчання та адаптації в суспільстві.

- **Загальнопредметні компетентності** – набуваються у процесі вивчення певної дисципліни або освітньої галузі. Для кожного предмета вони мають специфічне наповнення та охоплюють найбільш узагальнені знання та вміння, притаманні відповідній сфері.

- **Спеціально-предметні компетентності** – формуються під час опанування конкретного предмета на певному етапі навчання (наприклад, упродовж навчального року або освітнього рівня). Вони є більш деталізованими та вузькоспеціалізованими, забезпечуючи глибоке засвоєння змісту дисципліни.

Навчання іноземної мови у вищих навчальних закладах передбачає цілеспрямоване формування ключових компетентностей, що сприяють професійному становленню студентів. Дослідження, представлені у роботах О. Пометун та В. Клочко, підтверджують, що ключові компетентності забезпечують не лише знання іноземної мови, а й здатність застосовувати її у

реальних комунікативних ситуаціях.

Загальні компетентності поділяються на три основні групи:

1. **Інструментальні компетентності** – охоплюють аналітичні та організаційні навички, уміння працювати з інформацією, розв'язувати проблеми та приймати рішення. Включають володіння рідною та іноземною мовами, базові комп'ютерні знання та професійну підготовку.

2. **Міжособистісні компетентності** – пов'язані з командною роботою, критичним мисленням, міжкультурною взаємодією, комунікацією з фахівцями різних галузей, толерантністю до різноманіття та дотриманням етичних норм.

3. **Системні компетентності** – передбачають здатність застосовувати знання на практиці, проводити дослідження, адаптуватися до змін, проявляти креативність, лідерські якості, працювати самостійно, управляти проєктами та прагнути до успіху.

Ключові компетентності включають:

- Володіння рідною мовою;
- Іншомовну компетенцію;
- Математичну та природничо-наукову грамотність;
- Цифрову (комп'ютерну) компетенцію;
- Здатність до навчання впродовж життя;
- Міжособистісну та громадянську компетентності;
- Підприємницьку компетенцію;
- Культурну обізнаність.

Ці компетентності формують основу професійної та особистісної самореалізації в сучасному суспільстві.

Визначення вченого-лінгвіста Ф. Бацевича носить важливий розріз між мовною та комунікативною компетенцією. За його словами, мовна компетенція охоплює знання мовного коду та правил, які визначають правильність мовних конструкцій та повідомлень, а також механізми їх трансформації [1].

У свою чергу, міжкультурна компетентність дозволяє студентам уникати

культурних непорозумінь, адаптуватися до умов багатокультурного середовища та будувати ефективну комунікацію з представниками інших країн.

Формування ключових компетентностей у процесі навчання іноземної мови потребує використання сучасних методичних підходів, що забезпечують активну взаємодію студентів у навчальному середовищі. Проаналізувавши літературу, було визначено, що найефективнішими методами є:

1. **Проектне навчання** – передбачає виконання студентами практичних завдань, пов'язаних із їхньою професійною діяльністю. Це можуть бути презентації, написання звітів, ведення переговорів або розробка бізнес-проектів іноземною мовою.

2. **Комунікативний метод** – акцентує увагу на розвитку мовленнєвих навичок через діалоги, рольові ігри, дебати та дискусії.

3. **Метод кейсів** – використовує реальні професійні ситуації, які студенти аналізують та розв'язують за допомогою іноземної мови.

4. **Цифрові технології** – включають використання онлайн-курсів, інтерактивних платформ, відеоматеріалів та мобільних застосунків для покращення мовних навичок.

Отже, ключові компетентності у навчанні іноземної мови відіграють важливу роль у підготовці студентів до професійної діяльності. Вони забезпечують не лише мовні знання, а й здатність застосовувати їх у реальних умовах, що є необхідною умовою для ефективної комунікації у глобалізованому світі.

Процес навчання іноземної мови у закладах вищої освіти (ЗВО) пройшов значну еволюцію від традиційних методів, орієнтованих на передачу знань та їх механічне відтворення, до сучасного компетентнісного підходу, який передбачає інтеграцію знань, навичок і ціннісних орієнтацій у практичну діяльність студента. У світлі глобалізаційних процесів та підвищених вимог до професійної підготовки фахівців нефілологічних спеціальностей важливо визначити відмінності між традиційною та компетентнісною моделлю навчання, оцінити їх ефективність та обґрунтувати доцільність впровадження

компетентнісного підходу у викладання іноземної мови.

Традиційний підхід до навчання іноземних мов у ЗВО ґрунтується на формально-лінгвістичній концепції, яка передбачає поступове засвоєння мовних правил, граматичних структур та лексичного запасу через заучування та багаторазове повторення матеріалу. Основними характеристиками цього підходу є:

- **Фокус на теоретичних знаннях** – студенти вивчають граматичні правила, синтаксичні конструкції, перекладні еквіваленти, однак не завжди можуть застосовувати їх у реальному спілкуванні.
- **Пасивна роль студента** – навчальний процес побудований на переважному домінуванні викладача, який передає знання, а студенти виконують завдання, спрямовані на запам'ятовування матеріалу.
- **Фрагментарність навчання** – вивчення мови часто здійснюється без чіткої інтеграції з професійними потребами студентів, що ускладнює практичне використання отриманих знань.
- **Оцінювання на основі репродуктивної діяльності** – контроль знань у традиційній моделі базується переважно на тестах, письмових роботах та перекладах, що не завжди відображає реальний рівень володіння мовою.

Таким чином, традиційний підхід до навчання іноземної мови має низку обмежень, серед яких недостатній розвиток комунікативних навичок, низький рівень інтерактивної взаємодії та недостатня адаптація до професійних запитів студентів нефілологічних спеціальностей.

Компетентнісний підхід до навчання іноземних мов розглядає студента не як пасивного отримувача інформації, а як активного учасника навчального процесу, що розвиває навички, необхідні для реального професійного та соціального спілкування. Основні характеристики цього підходу включають:

- **Орієнтація на практичне застосування знань** – студенти не просто запам'ятовують правила, а застосовують мовний матеріал у реальних ситуаціях через комунікативні вправи, рольові ігри та симуляції.
- **Розвиток ключових компетентностей** – навчання спрямоване на

формування комунікативної, міжкультурної, когнітивної, інформаційної та критично-аналітичної компетентностей, що сприяє всебічному розвитку особистості студента.

- **Інтерактивні методи навчання** – використовуються активні форми роботи, такі як дискусії, проєктна діяльність, групові завдання, що мотивують студентів до самостійного пошуку інформації та аналізу матеріалу.

- **Персоналізація навчального процесу** – враховується індивідуальний стиль навчання кожного студента, його сильні та слабкі сторони, що сприяє підвищенню мотивації та ефективності навчання.

- **Автентичні матеріали** – студенти працюють з реальними текстами, відео, подкастами, що дозволяє зануритися у мовне середовище та покращити навички сприйняття інформації.

- **Гнучка система оцінювання** – використання тестування, самостійних проєктів, портфоліо та рефлексивних звітів дозволяє оцінити не лише знання, а й здатність студента до самостійного навчання, критичного мислення та застосування отриманих навичок на практиці.

Наведена нижче таблиця демонструє основні відмінності між традиційним та компетентнісним підходами у навчанні іноземних мов.

Таблиця 1.1

Основні відмінності між традиційним та компетентнісним підходами у навчанні іноземних мов

Критерій порівняння	Традиційний підхід	Компетентнісний підхід
Цілі навчання	Запам'ятовування граматичних правил та лексики	Формування мовленнєвих навичок та професійної компетентності
Роль викладача	Викладач – основний носій знань, пасивна роль студента	Викладач – координатор, студент – активний учасник процесу
Методи навчання	Лекції, заучування, переклади, контрольні роботи	Комунікативні методи, кейс-метод, дискусії, проєктне навчання

Роль студента	Пасивне сприйняття інформації	Активна участь, критичне мислення, інтерактивна взаємодія
Зміст навчання	Окремі мовні аспекти, відірвані від реального життя	Інтеграція з професійними потребами, реальні ситуації
Навчальні матеріали	Штучні дидактичні тексти	Автентичні матеріали (статті, подкасти, відео, кейси)
Оцінювання	Тести, письмові роботи	Портфоліо, практичні завдання, самооцінка, рефлексія

З огляду на переваги компетентнісного підходу, дедалі більше закладів вищої освіти запроваджують його у навчальний процес. За результатами досліджень, основними кроками впровадження компетентнісного підходу є:

1. **Модифікація навчальних програм** – створення курсів, орієнтованих на практичне використання мови.
2. **Підготовка викладачів** – навчання педагогів сучасним методикам викладання іноземних мов.
3. **Використання інноваційних технологій** – впровадження онлайн-ресурсів, цифрових платформ, мобільних додатків.
4. **Реалізація міждисциплінарного підходу** – поєднання іноземної мови з професійними дисциплінами.

Порівняння традиційного та компетентнісного підходів до навчання іноземної мови демонструє, що компетентнісний підхід має значні переваги у формуванні професійної та комунікативної компетентності студентів. Його впровадження дозволяє адаптувати навчальний процес до сучасних вимог ринку праці, забезпечити якісну підготовку фахівців нефілологічних спеціальностей та підвищити ефективність вивчення іноземної мови у ЗВО.

Підсумовуючи викладене, можна стверджувати, що компетентнісний підхід у навчанні іноземної мови являє собою комплексну модель, орієнтовану на цілісний розвиток особистості. Він передбачає інтеграцію когнітивного,

практичного та регулятивного компонентів, що дозволяє забезпечити не лише запам'ятовування інформації, але й її осмислене застосування в умовах реальної комунікації. Як доводять результати згаданих досліджень, впровадження цього підходу має вирішальне значення для підвищення якості освіти, оскільки воно сприяє формуванню автономних, критично мислячих та творчих фахівців, здатних ефективно адаптуватися до викликів сучасного світу.

Поняття та сутність компетентнісного підходу включають в себе як теоретичні засади, так і практичні механізми реалізації навчального процесу. Його інтегративний характер забезпечує синергію між різними аспектами освітнього процесу, спрямовану на формування висококваліфікованих спеціалістів, які володіють не лише глибокими знаннями, але й практичними навичками для їх застосування в професійній діяльності. Враховуючи виклики сучасності, впровадження даного підходу стає стратегічною задачею для освітніх установ, що прагнуть адаптувати свою систему навчання до вимог часу та забезпечити конкурентоспроможність своїх випускників [11].

Сучасна система освіти орієнтується на формування не лише теоретичних знань, а й практичних умінь, які дозволяють студентам ефективно застосовувати отриману інформацію у професійній діяльності. У зв'язку з цим, концепція компетентнісного підходу набуває дедалі більшого значення, особливо у викладанні іноземних мов.

1.2 Особливості навчання іноземної мови студентів нефілологічних спеціальностей

У сучасному світі володіння іноземною мовою є невід'ємною складовою професійної підготовки фахівців різних галузей. Для студентів нефілологічних спеціальностей вивчення іноземної мови є не самоціллю, а засобом досягнення професійної компетентності, що дозволяє їм здійснювати комунікацію в міжнародному середовищі, працювати з науково-технічною літературою, брати участь у міжнародних конференціях та інтегруватися у глобальний ринок праці.

Практичне оволодіння іноземною мовою вимагає високого рівня

сформованості кількох ключових компетенцій: *функціональної, мовної (лінгвістичної), мовленнєвої та соціокультурної*.

Функціональна компетенція передбачає використання іноземної мови для академічних цілей, що включає читання та аналіз наукових текстів, реферування та анотування матеріалів, конспектування лекцій, підготовку й проведення презентацій та семінарів.

Мовна (лінгвістична) компетенція охоплює знання орфографічних, орфоепічних, лексичних, фонетичних, граматичних і стилістичних норм іноземної мови, що необхідно для ефективного використання її в усному та писемному мовленні.

Мовленнєва компетенція включає рецептивні та продуктивні навички, зокрема здатність формулювати та виражати власні думки, розуміти висловлювання інших і реалізовувати комунікативні наміри. Вона охоплює компетенції в таких видах мовленнєвої діяльності, як аудіювання, говоріння, читання, письмо та переклад (медіація).

Соціокультурна компетенція спрямована на розуміння культурних особливостей і мовної поведінки носіїв мови. Вона передбачає здатність застосовувати знання про країну, мова якої вивчається, під час комунікації, враховуючи її традиції, соціальні норми, етикет і культурні стереотипи [6 с.73].

Відповідно до досліджень, представлених у наукових працях О. Кохан та С. Ніколаєвої потреби студентів нефілологічних спеціальностей у вивченні іноземної мови мають свою специфіку, оскільки залежать від особливостей їхньої професійної діяльності. Навчальний процес має бути спрямований на розвиток тих мовних компетенцій, які будуть необхідні у практичній діяльності, що зумовлює необхідність адаптації програм, методів і підходів до навчання [25; 30].

О. Коротун трактує професійну іншомовну комунікативну компетентність як комплексну індивідуально-психологічну характеристику, що формується під впливом низки чинників, зокрема освіти, набутого досвіду та особистісних якостей. Вона є унікальною для кожної людини та визначає її здатність

ефективно адаптуватися до змінних умов професійного середовища [23].

Студенти нефілологічних спеціальностей, залежно від своєї професійної сфери, мають різні потреби у вивченні іноземної мови. Загалом можна виділити такі основні аспекти:

1. Потреба у професійно орієнтованій іншомовній комунікації

- Читання та аналіз наукової, технічної та професійної літератури.
- Використання іноземної мови у професійному середовищі (переговори, ділове листування, презентації).
- Участь у міжнародних конференціях, семінарах та стажуваннях.
- Використання спеціалізованої термінології у професійній діяльності.

2. Розвиток навичок академічного письма

- Написання наукових статей, тез, звітів та презентацій.
- Робота з міжнародними базами даних і публікаціями.
- Оформлення професійних документів (контракти, заявки, технічні звіти).

3. Навички аудіювання та усного мовлення

- Спілкування з іноземними колегами та партнерами.
- Перегляд та аналіз відео- та аудіоматеріалів професійного спрямування.
- Участь у відеоконференціях, вебінарах та міжнародних онлайн-курсах.

4. Робота з цифровими ресурсами та переклад

- Використання програм машинного перекладу та термінологічних баз.
- Аналіз та адаптація спеціалізованих текстів.
- Використання іноземної мови у програмуванні, технічній документації, правовій сфері.

Дослідниця М. Рудь визначає іншомовну професійну комунікативну компетентність як сукупність знань, умінь і навичок, необхідних для ефективного виконання професійної діяльності. Ця компетентність впливає на

стиль професійного спілкування, рівень сформованості фахової діяльності та відображає особистість спеціаліста як носія певних цінностей, ідеалів і професійної свідомості [39, с. 8].

Відповідно до цього підходу, іншомовна професійна комунікативна компетентність передбачає здатність результативно взаємодіяти у професійному середовищі, використовуючи іноземну мову на рівні, достатньому для вирішення робочих завдань, комунікації з колегами, клієнтами та іншими учасниками професійної сфери.

З розвитком міжнародних зв'язків та інтеграцією підприємств у світову економіку значення іноземної мови в суспільстві зростає. Для успішної професійної діяльності сучасним фахівцям недостатньо лише читати літературу за спеціальністю – вони повинні вміти ефективно спілкуватися хоча б однією іноземною мовою.

Майбутні роботодавці очікують, що кваліфікований спеціаліст буде:

- здатним самостійно вирішувати професійні проблеми, застосовуючи набуті знання;
- творчо і креативно мислити;
- володіти достатнім словниковим запасом і вміти адаптувати мовлення залежно від ситуації;
- здатним до самоосвіти та постійного вдосконалення професійних знань [25, с. 329].

Випускник немовного закладу вищої освіти повинен вміти аналізувати діяльність закордонних партнерів, вивчати їхній досвід та впроваджувати ефективні бізнес-стратегії у власну роботу. Важливою частиною його професійної компетентності є також підтримка ділових контактів, проведення переговорів, участь у відеоконференціях та ведення професійного діалогу іноземною мовою.

Проте одним із основних бар'єрів у процесі оволодіння мовою є психологічна неготовність до спілкування. Як зазначає І. Коваль [21], багато студентів відчувають страх перед говорінням, що спричиняє специфічну

тривогу. Навіть за достатнього рівня володіння мовою людина може боятися помилок, особливо у граматиці, що обмежує її комунікативні можливості.

У зв'язку з цим викладачам необхідно розробляти ефективні методики подолання мовного бар'єру. Одним із дієвих підходів є використання комунікативних ігор, що допомагає не лише знизити рівень тривожності студентів, а й сприяє розвитку мовленнєвих навичок. Такі вправи дозволяють студентам формувати лексичні моделі висловлювання, ставити та відповідати на запитання, аргументувати свою думку, висловлювати погодження чи заперечення. Таким чином, інтерактивні методи навчання сприяють покращенню психологічного комфорту студентів та підвищенню ефективності засвоєння іноземної мови.

О. Кохан зазначає, що під час організації комунікативних завдань слід враховувати кілька важливих аспектів. Зокрема, необхідно правильно визначити рівень керування діяльністю студентів: він може бути повним, частковим або мінімальним. Важливо також забезпечити учасників навчального процесу допоміжними матеріалами, які сприятимуть формуванню зв'язних висловлювань. Це можуть бути мовні опори або наочні матеріали, такі як схеми, карти, статистичні дані тощо. Крім того, ефективним підходом є організація парної та групової роботи, що сприяє активізації комунікативної взаємодії. Використання ігрових методів на заняттях не лише підвищує зацікавленість студентів, а й дає змогу практично застосовувати здобуті знання, зменшує психологічну напругу та сприяє створенню сприятливої атмосфери у колективі [25].

Формування психологічної готовності до спілкування іноземною мовою залежить як від організації навчального процесу, так і від індивідуальних особливостей студентів. Як зазначає С. М. Бучацька, важливо створювати умови, у яких студенти виступатимуть активними учасниками навчального процесу, а не лише пасивними слухачами [5, с. 139-142]. Досягти цього можна завдяки поєднанню комунікативного підходу із сучасними інноваційними технологіями. Для того щоб студенти могли вільно використовувати лексичні

одиниці у різних ситуаціях, застосовуються спеціальні вправи, спрямовані на розвиток мовленнєвих навичок. Серед ефективних методів можна виокремити рольові та ділові ігри, роботу в парах і групах, аналіз лексики у текстах, перефразування, пояснення значення слів, а також використання їх у діалогічному та монологічному мовленні.

Компетентнісний підхід до вивчення іноземних мов виступає як ефективна модель організації навчального процесу, що сприяє активному засвоєнню знань та розвитку практичних навичок для вирішення професійних завдань. Основною метою цього підходу є формування комунікативної компетентності, яка є ключовим елементом успішного оволодіння мовою.

У процесі розвитку іншомовної комунікативної компетентності важливе значення має гуманізація навчального процесу, яка сприяє розкриттю особистісного потенціалу студента в межах його професійної підготовки. Професійно-орієнтована комунікативна спрямованість забезпечує тісний зв'язок між вивченням мови та майбутньою діяльністю студента, що реалізується через застосування комунікативного, аудіолінгвального та аудіовізуального методів навчання. Використання таких форм, як ділові ігри, ситуативне моделювання, бесіди та «круглі столи», сприяє підвищенню ефективності навчального процесу.

Важливим аспектом є активізація пізнавальної діяльності студентів, що передбачає особистісно-орієнтований підхід, адаптований до індивідуальних особливостей і потреб кожного студента. Підвищення мотивації до навчання досягається завдяки впровадженню сучасних технологій, зокрема використанню комп'ютерних програм та Інтернет-ресурсів, які роблять процес вивчення мови більш інтерактивним і динамічним. Таким чином, компетентнісний підхід не лише підсилює практичну значущість іншомовного навчання, а й забезпечує формування комплексних навичок, необхідних для успішного міжкультурного та професійного спілкування [6, с.73].

Дослідник І. Клак виділяє чотири рівні сформованості комунікативної компетентності: нульовий, низький, середній та високий. Це свідчить про те, що

рівень особистої зацікавленості та внутрішньої мотивації значною мірою впливає на глибину засвоєння комунікативних навичок і ефективність їхнього застосування [17].

У закладах вищої освіти широко впроваджується професійно-орієнтований підхід до вивчення іноземних мов, який передбачає тісний зв'язок між навчанням мови та майбутньою професійною діяльністю студентів. Такий підхід спрямований на підготовку до реальних ситуацій спілкування у робочому середовищі, що підвищує практичну цінність здобутих знань.

Водночас важливо не лише засвоювати іноземну мову в контексті професійної діяльності, а й ознайомлюватися з культурою країни, мовою якої оволодівають студенти. Це включає вивчення норм ділового мовлення, професійної етики та специфічних мовних навичок, які базуються на поєднанні лінгвістичних і фахових знань.

Професійно-орієнтоване навчання іноземних мов у немовних ЗВО виходить за межі простого засвоєння спеціалізованої термінології. Воно спрямоване на розвиток широкого спектра комунікативних умінь, необхідних для ефективної взаємодії у професійному середовищі.

Міжкультурна комунікація в закладах вищої освіти має дві ключові складові: загально-гуманітарну та професійно-орієнтовану. Спочатку студенти знайомляться із загально-гуманітарними аспектами комунікації, що дозволяє їм краще розуміти культурні особливості та відмінності. Згодом до цього додаються знання про соціокультурні, професійні та ділові аспекти спілкування, що сприяє формуванню міжкультурної компетентності – важливої навички для успішної професійної діяльності у глобалізованому світі.

Згідно з Н. Бібік, важливо не лише передавати знання, а й наділяти їх практичною спрямованістю, враховуючи програмні вимоги та контекст їх застосування. Розвинені компетенції мають бути тісно пов'язані з діагностичними процедурами, що дозволяють оцінювати ефективність навчального процесу. До того ж сучасні освітні стандарти вже містять компетентнісні результати, які інтегровані в програмний зміст кожної

дисципліни та передбачають конкретні критерії та показники засвоєння матеріалу. Завдяки цьому навчальні заклади можуть точно визначити, які комунікативні навички є ключовими для майбутньої професійної діяльності студентів, і розробити відповідні механізми оцінювання [2, с.54].

Формування іншомовної комунікативної компетентності вимагає чіткої організації навчального процесу, який проходить три основні етапи: **підготовчий, навчальний і заключний.**

На **підготовчому етапі** визначаються бажані рівні володіння мовою, розробляються навчальні програми, створюються оптимальні умови для навчання. Це включає планування занять, забезпечення необхідними методичними матеріалами, технічними засобами та розробку форм контролю, таких як тести, заліки та іспити.

Навчальний етап передбачає активну співпрацю з підприємствами та бізнес-структурами. Це може реалізовуватися через проведення ярмарків вакансій, залучення компаній до спонсорства та організації наукових конференцій, можливість проходження практики та стажування студентами, а також проведення лекцій та спеціалізованих курсів запрошеними експертами.

Заключний етап формування іншомовної комунікативної компетентності спрямований на підведення підсумків навчального процесу, оцінку досягнутих результатів і визначення подальших напрямків розвитку мовних навичок студентів.

На цьому етапі здійснюється підсумкове оцінювання рівня сформованості іншомовної комунікативної компетентності, що може включати стандартизовані тести, захист проєктів, іспити або портфоліо студентських робіт. Також здійснюється аналіз ефективності навчального процесу – визначення сильних і слабких сторін навчальних програм, оцінка доцільності застосованих методів та технологій викладання.

Така взаємодія з соціальними партнерами дає змогу студентам ознайомитися з актуальними вимогами ринку праці та підготуватися до професійної діяльності [2, с.9].

Специфіка потреб студентів нефілологічних спеціальностей у навчанні іноземної мови визначається їхньою майбутньою професійною діяльністю. Вони потребують не лише базових мовних навичок, а й вміння використовувати мову у професійній сфері. Успішне навчання іноземної мови для нефілологів можливе за умови врахування їхніх потреб, використання комунікативного підходу, проєктного навчання та міждисциплінарного підходу.

Для студентів нефілологічних спеціальностей іноземна мова виконує не лише комунікативну функцію, а й слугує інструментом для вирішення професійних завдань, що робить компетентнісний підхід особливо актуальним. Цей підхід орієнтований на вивчення мови у прикладному контексті, наближеному до реальних ситуацій, з якими студенти стикаються у своїй сфері діяльності.

Оскільки майбутні фахівці можуть взаємодіяти з представниками різних культур, важливим компонентом компетентнісного підходу є розвиток міжкультурної компетентності. Це передбачає включення у навчальний процес завдань та сценаріїв, що сприяють усвідомленню культурних відмінностей та формуванню толерантного ставлення до особливостей міжкультурної комунікації.

У вітчизняних педагогічних дослідженнях питання педагогічних умов детально розглядають О. Тинкалюк та Л. Філіппова, які виокремлюють два рівні цих умов [40; 41].

Перший рівень пов'язаний з особистісними характеристиками студентів, що впливають на ефективність навчального процесу та визначають його успішність.

Другий рівень охоплює зовнішні фактори, які забезпечують реалізацію освітнього процесу, зокрема:

- зміст навчальної діяльності та її організацію;
- характер міжособистісної взаємодії та комунікації у студентській групі;
- відносини між викладачами та студентами;
- процес адаптації студентів до нового освітнього середовища;

- зв'язки навчального закладу з професійним та соціальним оточенням [41, с. 97].

Таким чином, успішність навчального процесу залежить як від особистих якостей студентів, так і від педагогічного середовища, що сприяє їхньому професійному та особистісному розвитку.

Аналізуючи наукові дослідження філологів та спираючись на власний досвід, ми підтримуємо точку зору М. Галицької щодо структури формування готовності студентів нефілологічних спеціальностей до іншомовного спілкування [7].

Згідно з її дослідженнями, цей процес включає кілька взаємопов'язаних компонентів:

- **Зміст** – охоплює сфери та види комунікації, типові ситуації спілкування, комунікативні наміри, мовний матеріал, а також необхідні знання, навички та вміння.
- **Форми** – реалізуються через різні навчальні формати, такі як практичні заняття, самостійна робота, спецкурси та екскурсії.
- **Методи** – передбачають використання різноманітних методичних прийомів, зокрема ділових ігор.
- **Засоби** – включають спеціально розроблені навчальні матеріали, вправи та завдання, спрямовані на вдосконалення мовної компетентності.

Таким чином, ефективне формування іншомовної компетентності потребує комплексного підходу, який поєднує змістову наповненість, відповідні форми навчання, методичні прийоми та дидактичні матеріали.

Враховуючи сучасні виклики, викладачі повинні адаптувати навчальні програми, орієнтуватися на професійну діяльність студентів і використовувати інноваційні методи викладання, що сприятимуть ефективному засвоєнню іноземної мови та її практичному застосуванню. Потреби студентів нефілологічних спеціальностей значно відрізняються від потреб філологів. Вони вимагають не стільки глибокого лінгвістичного аналізу мови, скільки здатності ефективно використовувати її у практичній діяльності.

РОЗДІЛ 2 МЕТОДИЧНІ ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

2.1. Інноваційні методи та технології у формуванні іншомовної компетентності

У сучасному освітньому просторі формування іншомовної компетентності студентів, зокрема тих, які навчаються за нефілологічними спеціальностями, є одним із пріоритетних завдань вищої освіти. Це зумовлено не лише потребами глобалізованого ринку праці, де володіння іноземною мовою стає необхідною умовою професійної мобільності, а й інтеграцією України у світовий освітній простір, де знання мов є базовою складовою академічної і професійної компетентності.

Останні десятиліття засвідчили суттєві зміни у підходах до викладання іноземних мов. Традиційні методики, що переважно ґрунтувалися на механічному засвоєнні граматичних структур та лексичних одиниць, виявилися недостатньо ефективними у формуванні мовної компетенції, яка відповідає реальним потребам комунікації у професійному середовищі. На зміну їм прийшли інноваційні підходи, серед яких провідне місце посідає комунікативний метод, що забезпечує цілісне засвоєння мови як засобу живого спілкування.

Комунікативний метод викладання іноземних мов став своєрідною відповіддю на виклики сучасної освіти, оскільки він передбачає цілеспрямовану діяльність, орієнтовану на розвиток мовленнєвих навичок у процесі природного спілкування. Основною метою цього методу є формування здатності користуватися мовою як інструментом комунікації, що особливо актуально для студентів нефілологічних спеціальностей, адже для них іноземна мова – це, передусім, засіб досягнення професійної мети, а не предмет вивчення як такий.

Застосування комунікативного методу передбачає використання автентичних матеріалів, які моделюють реальні ситуації спілкування. Навчальні завдання орієнтовані на розвиток чотирьох основних видів мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння, читання та письма. Кожне з цих умінь

опрацьовується в контексті професійно орієнтованих ситуацій, що дозволяє студентам не лише здобувати знання, а й навчитися ефективно застосовувати їх у майбутній професійній діяльності.

Окрім того, важливим чинником ефективності комунікативного методу є інтерактивність навчального процесу. Саме тому одним з головних напрямів його реалізації стає впровадження **інтерактивних технологій навчання**, які забезпечують активну участь студентів у навчальному процесі. Інтерактивне навчання передбачає діалогічну форму взаємодії між викладачем і студентом, роботу в парах і групах, дискусії, ділові ігри, проєктну діяльність, що значно підвищує мотивацію студентів і сприяє розвитку їхньої мовленнєвої активності.[18, 2].

Використання таких інтерактивних засобів, як рольові ігри, мозкові штурми, симуляції, ситуаційні задачі, а також технології змішаного навчання (blended learning), дозволяє створити умови, максимально наближені до реального професійного середовища. Завдяки цьому студенти набувають не лише мовних, але й комунікативних, міжособистісних та соціокультурних компетентностей, що є особливо важливим для ефективного функціонування в міжкультурному просторі.

Інтерактивні технології сприяють також розвитку таких важливих умінь, як критичне мислення, аналітичні здібності, вміння аргументувати свою позицію, приймати рішення у складних комунікативних ситуаціях. Особливої актуальності ці навички набувають у професійному контексті, де спілкування часто відбувається в умовах високої відповідальності та необхідності точного й коректного формулювання думок.

Сучасні технічні засоби, як-от мультимедійні презентації, навчальні платформи (Moodle, Google Classroom), онлайн-ресурси (Quizlet, Kahoot, Padlet), а також відео- та аудіоматеріали, значною мірою розширюють можливості викладача у створенні інтерактивного, професійно орієнтованого середовища навчання. Зокрема, студенти можуть опрацьовувати автентичні матеріали, переглядати відео з професійного контексту, проходити онлайн-тести,

створювати власні проєкти, презентувати результати досліджень, що дозволяє поєднати мовне навчання з розвитком загальних академічних і професійних навичок [4].

Застосування комунікативного методу у поєднанні з інтерактивними технологіями забезпечує високу ефективність процесу навчання, створює умови для формування гнучкої та стійкої іншомовної комунікативної компетентності, адаптованої до потреб професійного середовища [7]. У результаті студенти не просто володіють мовним матеріалом, а здатні адекватно й ефективно застосовувати його у конкретних ситуаціях, що безумовно підвищує їхню конкурентоспроможність на сучасному ринку праці.

Сучасний етап розвитку освіти характеризується активною цифровізацією, що зумовлює необхідність упровадження інноваційних цифрових засобів у навчальний процес, зокрема у сфері вивчення іноземних мов. Використання цифрових технологій дає змогу зробити навчання більш гнучким, доступним, персоналізованим і, що найважливіше, – ефективним. Особливо актуальним це стає у контексті навчання студентів нефілологічних спеціальностей, для яких іноземна мова є важливим інструментом професійного спілкування та академічної мобільності, а не основним фахом.

Цифрові ресурси сприяють інтеграції іноземної мови у професійну сферу студентів, дозволяючи створювати реалістичне, багатофункціональне та міждисциплінарне освітнє середовище. Мова перестає бути лише об'єктом вивчення – вона стає засобом доступу до інформації, інструментом професійної взаємодії, платформою для самореалізації та академічного зростання.

Однією з найпоширеніших форм використання цифрових технологій є **електронні освітні платформи**, зокрема *Moodle*, *Google Classroom*, *Edmodo*, які дозволяють організовувати змішане та дистанційне навчання, надавати студентам доступ до навчальних матеріалів, контролювати їхній прогрес і здійснювати зворотний зв'язок. Такі платформи створюють умови для індивідуалізації навчання, враховуючи різні стилі сприйняття інформації та рівні мовної підготовки.

Іншою важливою категорією цифрових інструментів є **мобільні додатки для вивчення мов**: *Duolingo*, *Quizlet*, *Memrise*, *BBC Learning English*, *LingQ*, які дозволяють студентам самотійно опрацьовувати лексичний та граматичний матеріал у зручному темпі. Наприклад, *Quizlet* широко використовується для закріплення та повторення лексики за допомогою флеш-карт, а *BBC Learning English* надає доступ до великої кількості автентичних матеріалів, включаючи відео та подкасти [32].

Цифрові ресурси значною мірою сприяють розвитку **аудіювання**, що є однією з найскладніших навичок для студентів нефілологічних спеціальностей. Завдяки платформам *TED Talks*, *YouTube*, *Voice of America Learning English* можна ознайомлюватися з автентичним мовленням, адаптованим до різних рівнів володіння мовою. Це сприяє кращому розумінню інтонації, ритму, акцентів і стилістичних особливостей мовлення носіїв мови.

Не менш важливим є використання **інтерактивних онлайн-сервісів** на кшталт *Kahoot!*, *Padlet*, *Mentimeter*, *Wordwall*, які дозволяють урізноманітнити форми роботи на заняттях, активізувати увагу студентів, розвивати навички критичного мислення та вміння співпрацювати. Ці інструменти можна застосовувати під час тестування, проведення вікторин, групових обговорень або презентацій.

Використання цифрових ресурсів також значно розширює можливості для **проектної діяльності**. Студенти можуть створювати мультимедійні презентації, записувати відео, вести блоги чи подкасти іноземною мовою, беручи участь у міжнародних освітніх платформах, таких як *eTwinning* або *Coursera*. Такі види діяльності мотивують до самонавчання та активного використання мови у реальних комунікативних ситуаціях [27].

Цифрові технології також сприяють **формуванню міжкультурної компетентності**, оскільки дозволяють студентам долучатися до міжкультурного діалогу, знайомитися з культурними традиціями, соціальними нормами та мовною поведінкою носіїв мови за допомогою мультимедійного контенту, інтерактивних карт, віртуальних турів, інтерв'ю та тематичних форумів.

Однак ефективне впровадження цифрових ресурсів потребує від викладачів високого рівня цифрової грамотності та методичної підготовки. Вони мають не лише володіти технічними навичками, а й уміти інтегрувати цифрові інструменти у структуру заняття відповідно до цілей і завдань конкретної теми, рівня підготовки студентів і специфіки їхньої спеціальності.

Мовний бар'єр виникає з кількох причин: недостатній рівень володіння мовними навичками, психологічний дискомфорт, страх зробити помилку, обмежені можливості для мовної практики. Для подолання цієї проблеми необхідно створити умови, які сприяють розвитку мовленнєвої компетенції студентів [29].

Рис 2.1. Мовний Бар'єр

Одним із найефективніших методів подолання мовного бар'єру є комунікативний підхід, який передбачає активне використання іноземної мови у реальних ситуаціях. До його основних компонентів належать:

- *Рольові ігри* – відтворення реальних комунікативних ситуацій, у яких студенти повинні використовувати мову для вирішення певних завдань. Наприклад, імітація переговорів, ділових зустрічей, презентацій.
- *Дебати та дискусії* – розвиток навичок усного мовлення через аргументований обмін думками.
- *Проектна діяльність* – виконання групових або індивідуальних проєктів, пов'язаних із професійною сферою, які передбачають використання іноземної мови [7].

Мовний бар'єр часто виникає через недостатню кількість практики. Для його подолання необхідно:

- Впроваджувати аудіювання у навчальний процес – регулярне

прослуховування автентичних матеріалів (подкасти, інтерв'ю, лекції носіїв мови) сприяє адаптації студентів до природного мовлення.

- Залучати студентів до парної та групової роботи – виконання завдань у малих групах або парах допомагає зменшити страх перед спілкуванням та створює сприятливу атмосферу для використання мови.
- Стимулювати самостійне використання мови – ведення щоденників іноземною мовою, участь у мовних клубах, перегляд фільмів без субтитрів.

Сучасні технології відіграють важливу роль у покращенні мовної практики. Використання інтерактивних платформ та цифрових ресурсів допомагає подолати психологічний бар'єр перед спілкуванням. Ефективними є такі методи:

- Віртуальні мовні практики – участь у міжнародних онлайн-курсах, де студенти можуть спілкуватися з іноземними викладачами та студентами.
- Використання мобільних застосунків (*Duolingo*, *BBC Learning English*, *Memrise*) для тренування мовних навичок у неформальному середовищі.
- Чат-боти для практики усного мовлення – використання штучного інтелекту для автоматизованого спілкування мовою, що дозволяє студентам тренувати вимову та розширювати словниковий запас [29].

Низький рівень мотивації студентів нефілологічних спеціальностей пояснюється тим, що вони не завжди бачать безпосередній зв'язок між іноземною мовою та своєю майбутньою професією. Завдання викладачів – створити умови, за яких студенти усвідомлять практичну цінність мовних знань та будуть зацікавлені у їхньому вдосконаленні.

Для студентів нефілологічних спеціальностей іноземна мова є засобом, а не метою навчання. Отже, її вивчення має бути тісно пов'язане з їхньою спеціальністю. Це можна реалізувати через:

- **Використання автентичних матеріалів** – статті, аналітичні огляди, технічні документи, наукові дослідження з фахової сфери.
- Симуляції реальних професійних ситуацій – підготовка ділової

переписки, презентацій, переговорів іноземною мовою.

- Залучення експертів-практиків – організація лекцій та майстер-класів від міжнародних фахівців, що демонструють реальне використання мови у професійній діяльності.

Гейміфікація навчального процесу є ефективним способом підвищення мотивації студентів. Це включає:

- Система бонусів і нагород – нарахування балів за активну участь у заняттях, виконання додаткових завдань.
- Квест-завдання – виконання мовних вправ у формі квесту або інтелектуальної гри.
- Міжгрупові мовні турніри – створення командних змагань з виконання мовних завдань.

Змішане навчання (Blended Learning) поєднує традиційні аудиторні заняття з онлайн-ресурсами, що робить навчання гнучкішим та цікавішим для студентів. Основні його переваги:

- Можливість навчатися у власному темпі – студенти можуть самостійно повторювати матеріал за допомогою відеоуроків, тестів, інтерактивних вправ.
- Доступ до сучасних освітніх ресурсів – використання відкритих онлайн-курсів (Coursera, EdX, FutureLearn) для поглиблення знань.
- Розширення можливостей для самостійного навчання – доступ до міжнародних баз даних, електронних словників, мовних форумів.

Подолання мовного бар'єру та підвищення мотивації є взаємопов'язаними процесами, які потребують комплексного підходу. Використання комунікативних методик, залучення сучасних технологій, інтеграція мови у професійну діяльність та створення мотиваційного середовища значно покращують якість навчання студентів нефілологічних спеціальностей [7].

Застосування інноваційних методів навчання дозволяє зробити процес оволодіння іноземною мовою більш доступним, ефективним та цікавим, що у результаті сприяє формуванню необхідних мовних компетенцій для успішної

професійної діяльності.

Сучасна освітня парадигма, яка ґрунтується на компетентнісному підході, передбачає активне залучення студентів до різних форм діяльності, що сприяють розвитку практичних умінь і навичок, необхідних для ефективної комунікації у професійному та міжкультурному середовищі. Однією з найбільш результативних форм такої діяльності є метод проєктів, який дедалі частіше використовується у процесі навчання іноземних мов, особливо серед студентів нефілологічних спеціальностей.

Проектна діяльність є інтегрованим видом навчальної активності, що об'єднує знання з різних галузей, розвиває аналітичне мислення, сприяє формуванню міжособистісних та комунікативних навичок, а також стимулює пізнавальний інтерес студентів. Її основна мета – створення завершеного мовленнєвого продукту, який презентується іноземною мовою та має практичну цінність. Це можуть бути презентації, відеоролики, постери, аналітичні звіти, тематичні буклети або навіть мінідослідження з певної професійної тематики.

Застосування проєктного методу у процесі навчання іноземної мови дозволяє створити ситуацію «занурення» у мовне середовище, де студенти мають змогу не лише вивчати мовний матеріал, а й активно його застосовувати. Проєкти, орієнтовані на професійну діяльність студентів, сприяють розвитку іншомовної комунікативної компетентності, оскільки вимагають від учасників не лише правильної побудови висловлювань, а й уміння планувати, співпрацювати, аналізувати інформацію, критично мислити та приймати рішення [53].

Особливу ефективність проєктна діяльність демонструє у формуванні таких компонентів іншомовної компетентності, як мовленнєва, соціокультурна та стратегічна. Студенти, працюючи над проєктами, вчаться використовувати відповідні лексико-граматичні структури, адаптувати мовлення до конкретної ситуації спілкування, враховувати соціокультурний контекст, застосовувати стратегії подолання комунікативних труднощів.

Проектна діяльність, як правило, реалізується в малих групах, що сприяє

формуванню навичок колективної роботи, відповідальності, взаємоповаги та підтримки. Крім того, вона є потужним мотиваційним чинником, оскільки студенти відчують особисту причетність до результату роботи, мають змогу проявити творчість і ініціативу, а також бачать реальні результати своєї праці. Презентація виконаного проєкту перед аудиторією додатково активізує процес навчання, створює умови для практичного застосування знань і формує впевненість у власних мовних можливостях.

Особливе місце у проєктній діяльності займають **міждисциплінарні проєкти**, які поєднують знання з іноземної мови з фаховими дисциплінами. Наприклад, студенти економічного факультету можуть працювати над створенням маркетингової стратегії англійською мовою, майбутні фахівці з туризму – розробляти англomовний гід чи туристичний маршрут, а студенти технічних спеціальностей – готувати презентацію про сучасні інженерні рішення. Це сприяє глибшому засвоєнню мовного матеріалу, оскільки він подається не абстрактно, а у конкретному професійному контексті [47].

Крім того, проєктна діяльність забезпечує розвиток цифрової грамотності студентів. Для реалізації проєктів вони активно використовують цифрові інструменти: програми для створення презентацій (PowerPoint, Canva), платформи для командної роботи (Google Docs, Trello), онлайн-ресурси для пошуку і обробки інформації, а також сервіси для створення відео- та аудіопродукції. Таким чином, навчання іноземної мови через проєктну діяльність інтегрується у сучасне інформаційне та професійне середовище, роблячи його більш динамічним і практико-орієнтованим.

Слід також зазначити, що ефективність методу проєктів значною мірою залежить від правильної організації етапів проєктної роботи: постановки проблемного завдання, формування груп, розподілу ролей, збору інформації, її аналізу, створення кінцевого продукту та його публічної презентації. Роль викладача при цьому трансформується: він виступає не лише як джерело знань, а як фасилітатор, наставник і координатор навчального процесу.

У наукових дослідженнях (зокрема, О. Пометун, Н. Клокар) метод

проектів вважається однією з ключових технологій формування ключових компетентностей, зокрема мовної, комунікативної, соціальної та інформаційної. Його перевагою є орієнтація на результат, активне залучення студентів до процесу навчання та створення ситуації успіху, що позитивно впливає на емоційний стан здобувачів освіти та підвищує їхню мотивацію [18, 37].

Отже, варто зазначити, що цифрові ресурси відіграють важливу роль у формуванні іншомовної компетентності, особливо у студентів нефілологічних спеціальностей, для яких іноземна мова є засобом досягнення професійної мети. Вони забезпечують доступ до сучасних автентичних матеріалів, підвищують мотивацію до навчання, створюють умови для розвитку критичного мислення, креативності, міжкультурної обізнаності та здатності до самонавчання. У перспективі впровадження цифрових технологій стане невід'ємним компонентом модернізації вищої мовної освіти.

2.2. Практичні аспекти впровадження компетентнісного підходу у навчальний процес ЗВО

У контексті впровадження компетентнісного підходу у навчальний процес закладів вищої освіти роль викладача зазнає суттєвих трансформацій. Він перестає бути лише джерелом знань і контролюючим елементом системи, натомість стає організатором, наставником, консультантом і фасилітатором навчальної діяльності студента. Особливо важливою є роль викладача у формуванні іншомовної компетентності, оскільки цей процес вимагає не лише передавання мовного матеріалу, а й формування вміння застосовувати його в реальних комунікативних ситуаціях, зокрема у професійному середовищі.

Компетентнісний підхід до вивчення іноземної мови передбачає, що викладач має створити такі педагогічні умови, в яких студент зможе не лише оволодіти граматичними структурами чи лексичним матеріалом, а й навчитися мислити іншою мовою, ефективно передавати й інтерпретувати зміст, адаптувати мовлення до конкретної ситуації спілкування. Це означає, що викладач повинен орієнтуватися не лише на формальні знання, а й на розвиток

практичних мовленнєвих навичок, стратегічного та критичного мислення, соціокультурної обізнаності та міжкультурної толерантності.

Однією з ключових функцій викладача в умовах компетентнісного підходу є діагностика рівня сформованості іншомовної компетентності студентів, що передбачає індивідуалізацію навчання, адаптацію завдань до рівня підготовки та темпу засвоєння матеріалу кожного студента. Такий підхід дозволяє створити комфортне мовне середовище, у якому студенти не бояться помилок, а сприймають їх як частину навчального процесу, що сприяє зростанню впевненості та підвищенню мотивації [46].

Викладач також є відповідальним за відбір змісту навчання, зокрема добір автентичних матеріалів, які відповідають професійним інтересам студентів нефілологічних спеціальностей. Це можуть бути відео та подкасти, інструкції, статті з фахових журналів, уривки з технічної документації або бізнес-кореспонденція. Важливо, щоб навчальний контент мав практичну цінність і сприяв розвитку вміння застосовувати мову в реальних ситуаціях.

Ознайомлення з результатами зарубіжних досліджень дозволяє виокремити кілька термінів, якими послуговуються науковці у контексті використання навчальних текстів:

1. **Напіваавтентичні тексти (semi-authentic texts)** – це матеріали, що мають за основу автентичний зміст, проте зазнали певної адаптації на лексичному чи синтаксичному рівні з метою відповідності навчальним завданням і мовній підготовці студентів.
2. **Частково відредаговані автентичні тексти (roughly-tuned authentic texts)** – ці тексти зберігають автентичну природу, проте зазнали незначних змін, аби бути більш доступними для розуміння студентами. При цьому рівень граматичної складності може дещо перевищувати їхні можливості.
3. **Тексти, що мають вигляд автентичних (authentic-looking texts)** – це навчальні матеріали, створені спеціально для освітніх цілей, які імітують особливості справжніх автентичних текстів, проте не є ними у повному значенні слова.

4. Навчально-автентичні тексти (learner authentic texts) – це тексти, укладені самими студентами або створені для освітнього процесу, які водночас мають автентичні риси як за змістом, так і за формою [54].

Таким чином, важливо підкреслити, що автентичність навчального матеріалу не виключає можливості його методичної обробки. Це свідчить про те, що тексти можуть бути адаптованими до навчального середовища, за умови збереження їхніх автентичних характеристик.

Застосування автентичних матеріалів має низку переваг, серед яких – підвищення мотивації студентів до вивчення іноземної мови та її використання у різноманітних сферах життя, зокрема в майбутній професійній діяльності. Такі матеріали сприяють також активізації навчального процесу та його індивідуалізації, оскільки завдання можуть бути змодельовані з урахуванням рівня підготовки та особистих інтересів студентів.

Окрему увагу заслуговують автентичні матеріали, що походять з інтернет-ресурсів. Їхньою значущою перевагою є постійна актуалізація, яка дозволяє навчальним матеріалам відображати новітні мовні тенденції й зміни, що зумовлені різноманітними соціальними, культурними та технологічними факторами. Мова як соціальний феномен постійно трансформується і відображає події сучасного світу. Відтак, автентичні тексти з медіа-джерел та онлайн-платформ відкривають студентам доступ до актуального мовного контенту, допомагаючи краще зрозуміти функціонування мови в реальних умовах.

Для студентів нефілологічних спеціальностей такі матеріали стають важливою складовою процесу вивчення англійської мови. По-перше, вони сприяють глибшому зануренню у справжнє мовне середовище, надаючи доступ до живої мови – розмов, новин, блогів та інших форм комунікації, що є повсякденними для носіїв мови. Це створює умови для розвитку навичок говоріння, аудіювання та розуміння мови у її природному вжитку.

По-друге, автентичні інтернет-матеріали є відображенням сучасного мовного ландшафту, що особливо важливо для студентів, які планують

використовувати англійську мову в реальному спілкуванні, зокрема у професійному середовищі. Завдяки цьому студенти мають змогу постійно оновлювати свої знання про мову з урахуванням її динаміки.

Більше того, ці матеріали є джерелом багатоманітності мовних засобів та культурних контекстів, що сприяє формуванню цілісної мовної компетентності. Вони дозволяють студентам ознайомлюватися з різними стилями мовлення, регіональними варіантами мови, соціальними та культурними особливостями спілкування, що є надзвичайно корисним при міжкультурній комунікації.

Отже, використання автентичних інтернет-матеріалів значно збагачує процес опанування англійської мови студентами нефілологічних спеціальностей, дозволяючи їм розвивати комунікативні навички, адаптуватися до реального мовного середовища, підвищувати рівень мовної компетенції та краще орієнтуватися у сучасному культурному просторі [56].

Не менш важливою є роль викладача як координатора та модератора навчальної взаємодії, зокрема у групових формах роботи – проектах, симуляціях, ділових іграх, дебатах. В умовах парної та групової роботи студент отримує можливість тренувати не лише мовні, а й соціальні навички, вчиться взаємодіяти, аргументувати свою точку зору, домовлятися і слухати інших. Тут викладач виступає як організатор комунікативного середовища та підтримки, який вчасно спрямовує, втручається, коли необхідно, але не нав'язує жорстких рішень.

Особливу увагу слід звернути на мотиваційну функцію викладача. Від його педагогічного стилю, емоційної підтримки, вміння зацікавити і захопити мовним матеріалом, створити позитивну атмосферу на заняттях залежить рівень залучення студентів до навчального процесу. Застосування творчих завдань, індивідуальних підходів, гумору, ігор, викликів і нагород сприяє підвищенню мотивації, яка є ключовим фактором успішного формування іншомовної компетентності.

Крім того, у сучасних умовах цифровізації освіти викладач має володіти цифровими компетентностями: умінням використовувати онлайн-платформи,

електронні ресурси, мультимедійні засоби, мобільні додатки для організації змішаного або дистанційного навчання. Він має бути обізнаний з сучасними освітніми трендами, вміти інтегрувати інноваційні технології у викладання, стимулюючи цим самостійну роботу студентів і підвищуючи ефективність навчального процесу.

Отож, у рамках компетентнісного підходу викладач виступає як багатофункціональна фігура – ментор, фасилітатор, мотиватор, організатор, аналітик, технолог і культурний посередник. Саме від його професійної майстерності, педагогічної гнучкості та здатності до саморефлексії залежить не лише ефективність навчання, а й якість сформованої іншомовної компетентності, її адаптованість до реальних потреб студентів у майбутній професійній діяльності.

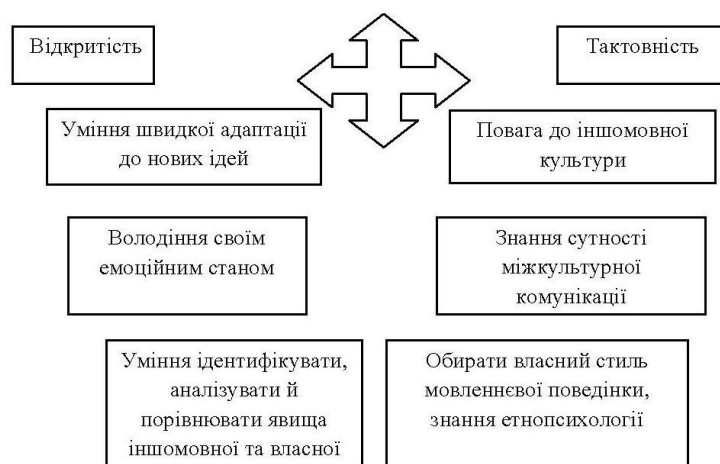

Рис 2.2. Структура професійних якостей майбутнього вчителя в практиці формування іншомовної компетенції

У межах компетентнісного підходу до навчання іноземних мов суттєво змінюється не лише зміст і методика викладання, а й підходи до оцінювання навчальних досягнень студентів. Якщо традиційна модель контролю передбачала перевірку засвоєння фактологічних знань, граматичних правил або лексичного матеріалу, то в умовах компетентнісного підходу основним об'єктом оцінювання стає здатність студента ефективно використовувати здобуті знання

та навички в реальних або змодельованих ситуаціях спілкування. Відтак, процес контролю знань трансформується у систему комплексного оцінювання сформованості іншомовної комунікативної компетентності.

Основною метою оцінювання в компетентнісній системі є не лише встановлення рівня володіння мовним матеріалом, а й виявлення рівня сформованості мовленнєвих, соціокультурних, стратегічних і когнітивних умінь. У процесі такого оцінювання враховується не лише результат (тобто правильність виконання завдань), а й процес мислення, стратегія виконання, самостійність і креативність у розв'язанні комунікативних завдань. Важливими є також уміння працювати в команді, вести дискусію, презентувати власну точку зору та адаптувати мовлення до різних соціальних і професійних контекстів.

Особливістю компетентнісного оцінювання є його модульний характер, який дозволяє оцінювати окремі компоненти іншомовної компетентності поступово, відповідно до тематики та змісту навчального модуля. Такий підхід забезпечує гнучкість, поетапність і послідовність у формуванні цілісної мовленнєвої компетенції, а також сприяє більш точному визначенню сильних і слабких сторін у підготовці студента.

У контексті контролю знань дедалі ширше застосовуються альтернативні форми оцінювання, такі як портфоліо, проєктна діяльність, кейс-методи, рольові ігри, рефлексивні щоденники, мультимедійні презентації тощо. Зокрема, портфоліо дозволяє простежити індивідуальний прогрес студента протягом семестру, адже включає приклади виконаних робіт, тексти виступів, відеозаписи презентацій, письмові завдання, результати самостійних досліджень. Такий підхід створює умови для самооцінювання та самокорекції, що є важливим чинником формування автономного суб'єкта навчальної діяльності [38].

У межах поточного контролю доцільно використовувати такі інтерактивні інструменти, як тести різного типу (відкриті, множинного вибору, на відповідність), міні-опитування, бліц-завдання, діалогічні вправи, робота з аудіо- та відеоматеріалами, письмові відгуки, есе, участь у дискусіях (табл 2.1). Це дозволяє оцінити як репродуктивні, так і продуктивні види діяльності, а

також формувати цілісну картину про здатність студента до мовленнєвої взаємодії.

Таблиця 2.1.

Відмінності між традиційним та компетентнісним підходом до оцінювання

Критерій	Традиційне оцінювання	Компетентнісне оцінювання
Орієнтація	На відтворення знань	На застосування знань у практичних ситуаціях
Основний акцент	Фактологічна правильність	Комплексне використання знань, умінь і ставлень
Форми оцінювання	Контрольні роботи, тести	Портфоліо, проекти, кейси, презентації, рефлексії
Роль викладача	Екзаменатор	Консультант, наставник
Роль студента	Пасивний виконавець завдань	Активний учасник освітнього процесу
Зворотний зв'язок	Односторонній	Двосторонній, постійний, з елементами самооцінки

У системі підсумкового оцінювання рекомендується проводити комплексні контрольні заходи, які відображають різні аспекти іншомовної компетентності. Це можуть бути усні заліки, письмові тести, захист навчального проекту, участь у симульованій професійній ситуації (наприклад, ділова зустріч, інтерв'ю, презентація продукту або звіту). Такі форми дозволяють оцінити не лише рівень володіння мовою, а й уміння адаптувати її використання до конкретних умов та задач.

Важливим компонентом оцінювання у межах компетентнісного підходу є формувальне оцінювання, яке передбачає не просто фіксацію досягнень, а надання зворотного зв'язку, рекомендацій щодо подальшого розвитку, виявлення індивідуальних освітніх потреб. Такий підхід активізує самостійність студента, сприяє формуванню вміння аналізувати власні помилки, планувати освітню траєкторію та підвищує відповідальність за результати навчання [7].

Не менш важливо, що оцінювання в умовах компетентнісного підходу має

бути прозорим і критеріальним. Кожне завдання супроводжується чіткими критеріями оцінки, які відомі студентам заздалегідь і відображають різні аспекти виконання: мовну точність, логічність, змістовність, відповідність поставленій комунікативній меті, креативність, структурованість, відповідність реальній ситуації спілкування тощо. Такий підхід не лише зменшує суб'єктивізм у процесі контролю, а й дає студентам змогу чітко розуміти, що саме від них очікується, і на чому слід зосередитися у процесі навчання.

Таблиця 2.3

Рівні оцінювання іншомовної компетентності

Рівень	Характеристика
A1–A2	Початковий: розуміння простих фраз, коротких текстів, елементарне спілкування
B1–B2	Середній: розуміння стандартного мовлення, участь у діалогах, написання листів
C1–C2	Просунутий: вільне володіння мовою, ведення ділових переговорів, створення звітів

Компетентнісний підхід до вивчення іноземних мов передбачає опору на чіткі та уніфіковані орієнтири, які дозволяють як студенту, так і викладачеві відслідковувати прогрес у формуванні іншомовної компетентності. З цією метою широко застосовується шкала Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (CEFR), яка встановлює шість основних рівнів володіння мовою: від A1 до C2.

У практиці вищої школи ця класифікація є зручною і гнучкою системою оцінювання, оскільки враховує не лише знання граматичних структур, але й здатність використовувати мову у відповідних ситуаціях спілкування. У табл. 2.3 подається узагальнена характеристику рівнів, які слугують орієнтиром у визначенні сформованості іншомовної комунікативної компетентності студентів.

На початкових рівнях (A1–A2) студент демонструє елементарне розуміння

окремих фраз і коротких текстів, а також здатність до простого спілкування в стандартних ситуаціях. Середні рівні (B1–B2) свідчать про наявність продуктивних мовленнєвих навичок: студент розуміє загальноживану лексику, спілкується на професійні теми, бере участь у дискусіях, створює письмові повідомлення. Вищі рівні (C1–C2) передбачають практично вільне володіння мовою: особа вміє використовувати її гнучко і ефективно як у побутовому, так і в професійному та академічному середовищі [55].

Практичне впровадження компетентнісного підходу в закладах вищої освіти передбачає трансформацію освітнього процесу в цілому – від організації навчального середовища до методик оцінювання. Особливо ефективним цей підхід є у викладанні іноземних мов студентам нефілологічних спеціальностей, оскільки він дає змогу формувати не лише мовну, а й міжкультурну, комунікативну, інформаційну, соціальну та інші ключові компетентності.

У практиці українських ЗВО спостерігається активне впровадження елементів компетентнісного підходу через проєктну діяльність, симуляційні ігри, інтегровані модулі, міждисциплінарні курси, дуальне навчання та тісну співпрацю з роботодавцями.

Наприклад, на факультетах менеджменту, економіки чи туризму студенти можуть виконувати практико-орієнтовані проєкти англійською мовою, які передбачають створення бізнес-планів, туристичних маршрутів, маркетингових стратегій або інструкцій з експлуатації продуктів. Такі завдання моделюють реальні професійні ситуації, вимагають від студентів інтеграції знань з фахових дисциплін та іноземної мови, розвивають вміння критично мислити, аргументувати свою думку, взаємодіяти в команді та презентувати результати своєї роботи.

Іншим прикладом є **запровадження дисциплін англійською мовою (EMI – *English Medium Instruction*)**, які викладаються не для філологів, а студентам технічних і природничо-наукових спеціальностей. Така практика вже реалізується у деяких університетах України, зокрема в Київському політехнічному інституті ім. І. Сікорського, Львівській політехніці,

Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна. Наприклад, викладання курсу «*Engineering Basics*» англійською мовою дає можливість студентам паралельно формувати як фахову, так і мовну компетентності. Це також відповідає світовим тенденціям інтернаціоналізації освіти та сприяє підготовці випускників до глобального ринку праці.

Також важливою формою реалізації компетентнісного підходу є **інтегровані навчальні модулі**, що поєднують мовне навчання з професійною підготовкою. Наприклад, у межах курсу з ділової англійської мови студенти факультету економіки можуть опрацьовувати кейси, брати участь у переговорах, готувати презентації фінансової звітності або симулювати засідання корпоративної ради директорів. У такий спосіб навчання перестає бути відривом від реальності й набуває чіткої практичної орієнтації.

Крім того, компетентнісний підхід активно реалізується через участь студентів у міжнародних освітніх програмах, таких як *Erasmus+*, *eTwinning*, *Global UGRAD*, що передбачають комунікацію, виконання спільних проєктів, написання есе, участь у семінарах та форумах з використанням іноземної мови. Така діяльність формує не лише мовну компетентність, а й толерантність, міжкультурну обізнаність, здатність до міжособистісної взаємодії та самостійного навчання.

Ще одним прикладом є **використання платформ для онлайн-навчання** з акцентом на професійне застосування мови. Так, курси з платформ *Coursera*, *FutureLearn*, *EdX* дозволяють студентам здобувати знання англійською мовою з актуальних тем: «Introduction to Marketing», «Data Science Basics», «Leadership and Emotional Intelligence». Участь у таких курсах є формою неформального навчання, яке визнається в межах системи ЄКТС (Європейської кредитної трансферної системи) та засвідчує індивідуальні досягнення студента [14].

На ілюстрації нижче показано один із прикладів реалізації компетентнісного підходу в рамках навчального проєкту для студентів технічних спеціальностей.

Підсумовуючи, можна зазначити, що впровадження компетентнісного

підходу у викладання іноземних мов у закладах вищої освіти створює передумови для набуття студентами практичних навичок, адаптованих до потреб ринку праці. Освітній процес стає більш осмисленим, динамічним, зорієнтованим на результат і розвиток особистості. Реалізуючи проекти, інтегровані курси, беручи участь у міжнародних програмах, студенти отримують досвід, що виходить за межі навчальної аудиторії й готує їх до життя у мультикультурному, багатомовному професійному просторі.

ВИСНОВКИ

У сучасних умовах інтеграції української освіти до європейського та світового освітнього простору особливої актуальності набуває проблема формування іншомовної компетентності у студентів нефілологічних спеціальностей. У зв'язку з цим потребує переосмислення традиційна система навчання іноземної мови у вищих навчальних закладах, яка повинна бути модернізована з урахуванням сучасних викликів. Як показало проведене дослідження, ефективним інструментом забезпечення якості іншомовної підготовки є компетентнісний підхід, що орієнтує навчальний процес на формування не лише знань, а й умінь, навичок, цінностей, комунікативної здатності та міжкультурної обізнаності студентів.

Проаналізувавши теоретичні основи компетентнісного підходу, ми дійшли висновку, що він ґрунтується на принципах гуманізації освіти, орієнтації на результат, інтеграції знань, активізації навчальної діяльності та розвитку самостійності студентів. У фокусі перебуває не просто передавання лінгвістичної інформації, а створення умов для її практичного застосування у реальних професійних ситуаціях. Компетентнісний підхід вимагає оновлення змісту навчання, впровадження сучасних методів, інтерактивних технологій та змін у системі оцінювання.

У процесі роботи було з'ясовано, що специфіка навчання іноземної мови студентів нефілологічних спеціальностей полягає у необхідності врахування їхньої професійної орієнтації, початкового рівня володіння мовою, мотиваційних чинників, а також бар'єрів психологічного характеру. Основними труднощами є низький рівень мовної підготовки при вступі, недостатній обсяг аудиторного навантаження, обмежена можливість занурення в мовне середовище. Проте саме впровадження компетентнісного підходу дозволяє подолати ці труднощі шляхом використання таких засобів, як комунікативні методики, проєктна діяльність, інтегровані курси та застосування цифрових ресурсів.

Практична частина дослідження була зосереджена на аналізі ефективності

впровадження інноваційних методів і технологій у процесі навчання іноземної мови. Найбільш результативними виявилися комунікативний підхід, використання інтерактивних платформ і сервісів, метод проєктів та електронні навчальні курси. Вони сприяють розвитку мовленнєвої активності студентів, мотивації до навчання, формуванню міжкультурної компетентності та здатності до самостійного засвоєння знань.

Особлива увага у дослідженні приділялася ролі викладача, який в умовах компетентнісного підходу виступає не лише як транслятор знань, а як модератор, фасилітатор, наставник. Саме від професійної підготовки, методичної гнучкості та здатності до інноваційної діяльності викладача залежить якість формування іншомовної компетентності студентів. Крім того, велике значення має система оцінювання, яка повинна ґрунтуватися на принципах прозорості, об'єктивності та орієнтації на освітній результат. Доцільно використовувати як формувальне оцінювання, так і підсумкове, з урахуванням критеріїв, що відображають комплексність іншомовної компетентності.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що впровадження компетентнісного підходу у навчання іноземної мови студентів нефілологічних спеціальностей є необхідною умовою модернізації мовної освіти. Такий підхід дозволяє не лише досягти якісного рівня мовної підготовки, але й сформувати у студентів здатність ефективно функціонувати у професійному та міжкультурному середовищі, сприяє реалізації принципів безперервної освіти та саморозвитку особистості.

Отримані результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення навчальних програм, підвищення ефективності мовної підготовки у ЗВО, розробки методичних рекомендацій для викладачів, а також як основа для подальших наукових досліджень у галузі лінгводидактики та педагогіки вищої школи.

SUMMARY

In the current context of Ukrainian education's integration into the European and global educational space, the issue of developing foreign language competence in students of non-philological specialities is becoming particularly relevant. In this regard, the traditional system of foreign language teaching in higher education institutions needs to be rethought and modernised to meet contemporary challenges. As the study has shown, an effective tool for ensuring the quality of foreign language training is a competence-based approach, which focuses the learning process on the development not only of knowledge, but also of skills, abilities, values, communication skills and intercultural awareness of students.

After analysing the theoretical foundations of the competence-based approach, we concluded that it is based on the principles of humanisation of education, result orientation, integration of knowledge, activation of learning activities and development of students' independence. The focus is not simply on the transfer of linguistic information, but on creating conditions for its practical application in real professional situations. The competence-based approach requires updating the content of education, introducing modern methods, interactive technologies and changes in the assessment system. In the course of the work, it was found that the specificity of teaching foreign languages to students of non-philological specialities lies in the need to take into account their professional orientation, initial level of language proficiency, motivational factors, as well as psychological barriers. The main difficulties are the low level of language training upon admission, insufficient classroom workload, and limited opportunities for immersion in the language environment. However, it is the implementation of a competency-based approach that allows these difficulties to be overcome through the use of such tools as communicative methods, project activities, integrated courses, and the use of digital resources.

The practical part of the study focused on analysing the effectiveness of implementing innovative methods and technologies in the process of teaching a foreign language. The most effective were the communicative approach, the use of interactive platforms and services, the project method, and e-learning courses. They contribute to the

development of students' speech activity, motivation to learn, the formation of intercultural competence, and the ability to acquire knowledge independently.

The study paid particular attention to the role of the teacher, who, in the context of the competence-based approach, acts not only as a transmitter of knowledge, but also as a moderator, facilitator, and mentor. The quality of students' foreign language competence depends on the teacher's professional training, methodological flexibility, and ability to innovate. In addition, the assessment system is of great importance and should be based on the principles of transparency, objectivity and focus on educational outcomes. It is advisable to use both formative and summative assessment, taking into account criteria that reflect the complexity of foreign language competence.

In summary, it can be argued that the introduction of a competence-based approach to teaching foreign languages to students of non-philological specialities is a necessary condition for the modernisation of language education. This approach not only allows for the achievement of a high level of language training, but also develops students' ability to function effectively in a professional and intercultural environment, contributing to the implementation of the principles of continuous education and personal development. The results of the study can be used to improve educational programmes, increase the effectiveness of language training in higher education institutions, develop methodological recommendations for teachers, and serve as a basis for further research in the field of linguodidactics and pedagogy in higher education.

PODSUMOWANIE

W obecnych warunkach integracji ukraińskiej edukacji z europejską i światową przestrzenią edukacyjną szczególną aktualność nabiera problem kształtowania kompetencji językowych u studentów kierunków niefilologicznych. W związku z tym konieczne jest przemyślenie tradycyjnego systemu nauczania języków obcych w szkołach wyższych, który powinien zostać zmodernizowany z uwzględnieniem współczesnych wyzwań. Jak wykazało przeprowadzone badanie, skutecznym narzędziem zapewnienia jakości kształcenia językowego jest podejście kompetencyjne, które ukierunkowuje proces nauczania nie tylko na kształtowanie wiedzy, ale także umiejętności, wartości, zdolności komunikacyjnych i świadomości międzykulturowej studentów.

Po przeanalizowaniu teoretycznych podstaw podejścia kompetencyjnego doszliśmy do wniosku, że opiera się ono na zasadach humanizacji edukacji, orientacji na wynik, integracji wiedzy, aktywizacji działalności edukacyjnej i rozwoju samodzielności studentów. W centrum uwagi znajduje się nie tylko przekazywanie informacji językowej, ale także stworzenie warunków do jej praktycznego zastosowania w rzeczywistych sytuacjach zawodowych. Podejście kompetencyjne wymaga aktualizacji treści nauczania, wdrożenia nowoczesnych metod, technologii interaktywnych i zmian w systemie oceniania.

W trakcie pracy ustalono, że specyfika nauczania języka obcego studentów kierunków niefilologicznych polega na konieczności uwzględnienia ich orientacji zawodowej, początkowego poziomu znajomości języka, czynników motywacyjnych, a także barier psychologicznych. Głównymi trudnościami są niski poziom przygotowania językowego przy przyjęciu na studia, niewystarczająca liczba godzin zajęć, ograniczona możliwość zanurzenia się w środowisku językowym. Jednak właśnie wdrożenie podejścia kompetencyjnego pozwala pokonać te trudności poprzez wykorzystanie takich środków, jak metody komunikacyjne, działalność projektowa, zintegrowane kursy i stosowanie zasobów cyfrowych.

Część praktyczna badania koncentrowała się na analizie skuteczności wdrażania innowacyjnych metod i technologii w procesie nauczania języka obcego. Najbardziej

skuteczne okazały się podejście komunikacyjne, wykorzystanie interaktywnych platform i serwisów, metoda projektowa oraz elektroniczne kursy szkoleniowe. Sprzyjają one rozwojowi aktywności językowej studentów, motywacji do nauki, kształtowaniu kompetencji międzykulturowych i zdolności do samodzielnego przyswajania wiedzy. W badaniu szczególną uwagę poświęcono roli nauczyciela, który w warunkach podejścia kompetencyjnego pełni nie tylko funkcję przekładacza wiedzy, ale także moderatora, facylitatora, mentora. To właśnie od przygotowania zawodowego, elastyczności metodycznej i zdolności do innowacyjnej działalności nauczyciela zależy jakość kształtowania kompetencji językowych studentów. Ponadto duże znaczenie ma system oceniania, który powinien opierać się na zasadach przejrzystości, obiektywności i orientacji na wynik edukacyjny. Celowe jest stosowanie zarówno oceniania formatywnego, jak i sumatywnego, z uwzględnieniem kryteriów odzwierciedlających kompleksowość kompetencji językowej.

Podsumowując, można stwierdzić, że wdrożenie podejścia kompetencyjnego w nauczaniu języka obcego studentów kierunków niefilologicznych jest niezbędnym warunkiem modernizacji edukacji językowej. Takie podejście pozwala nie tylko osiągnąć wysoki poziom przygotowania językowego, ale także kształtować u studentów umiejętność skutecznego funkcjonowania w środowisku zawodowym i międzykulturowym, sprzyja realizacji zasad kształcenia ustawicznego i samorozwoju osobowości. Uzyskane wyniki badań mogą być wykorzystane do udoskonalenia programów nauczania, podniesienia efektywności przygotowania językowego w uczelniach wyższych, opracowania zaleceń metodycznych dla nauczycieli, a także jako podstawa do dalszych badań naukowych w dziedzinie lingwistyki i pedagogiki szkolnictwa wyższego.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. Київ: Академія, 2009. 376 с.
2. Бібік Н. М. Переваги і ризики запровадження компетентнісного підходу в шкільній освіті. Український педагогічний журнал. 2015. № 1. С. 47-58. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/9772/1/10-35-1-PB%20%281%29.pdf>
3. Бібік Н.М. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування/ Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики/ під заг. ред. О.В.Овчарук. Київ: "К.І.С.", 2004. 112 с.
4. Бойчевська І. Компетентнісний підхід до вивчення іноземної мови студентами нефілологічних спеціальностей вищих закладів освіти. *Емпіричні дослідження для реформування освіти в Україні*. 2017. С. 19-22.
5. Бучацька С.М. Психологічні особливості підготовки студентів з іноземної мови. Зб. наук. праць НАДСПУ. Хмельницький : Видво Національної академії СПУ, 2005. № 33, ч. II. С. 139-142.
6. Ванівська О. М. Реалізація компетентнісного підходу в процесі викладання іноземної мови у вищій школі. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2016. Вип. 1 (38). С. 71-75.
7. Галицька М. М. Міжкультурна комунікація та її значення для професійної діяльності майбутніх фахівців. *Освітологічний дискурс*. 2014. № 2. С. 23-32.
8. Головань М.С. Компетенція та компетентність: порівняльний аналіз понять. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2011. № 8. С. 224-233.
9. Гончар Т. І. Комунікативна компетентність: суть, структура, розвиток / Т. І. Гончар URL: www.knukim.edu.ua/articles_gonchar.htm
10. Гордійчук Ю., Причина, Ю. Формування лексичної компетенції студентів-економістів як складової професійного мовлення. *Педагогіка і психологія професійної освіти вип. 5*, 2013: С. 75-83.
11. Гринюк Г.А., Семенчук Ю.О. Етапи формування іншомовної комунікативної компетенції у студентів економічних спеціальностей. *Іноземні мови*. 2006. № 2. С. 22-27.
12. Гришкова Р. О. Методика навчання англійської мови за професійним

спрямуванням студентів нефілологічних спеціальностей : навч. посіб. для студентів ВНЗ. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2015. 220 с.

13. Заблоцька О. С. Компетентнісний підхід як освітня інновація: Порівняльний аналіз. *Вісник Житомир. держ. ун-ту. Вип. 40. Сер.: Пед. науки.* 2008. С. 63-68.

14. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. Відділ сучасних мов. Страсбург. Київ: Ленвіт, 2003.

15. Квітко Г.О. Педагогічні умови ефективного формування комунікативної компетентності студентів в процесі вивчення іноземної мови// Науковий журнал «Інтелект. Особистість. Цивілізація» Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, 2018.

16. Квітко Г.О. Формування комунікативної компетентності студентів як актуальна педагогічна проблема. Педагогічне Криворіжжя: педагогічний альманах: зб. Науково-методичних праць. Кривий Ріг: ВЦ КДПУ; АйсПринт. 2018. Вип. 4. 107 с. С. 32-34

17. Клак І. Є. Критерії, показники та рівні сформованості професійної комунікативної компетентності майбутніх учителів англійської мови. Науковий блог Національного університету «Острозька академія»: матеріали конференції III Сучасні технології викладання англійської мови та інтерпретації текстів світової літератури. 2017.

18. Клокар Н. І. Підвищення кваліфікації педагогічних працівників в умовах післядипломної освіти регіону на засадах диференційованого підходу : монографія / Н. І. Клокар. Київ : ТОВ «Ніка-Прінт», 2010. 528 с.

19. Клочко В. І. Формування професійно спрямованої іншомовної компетентності фахівців технічних та економічних спеціальностей засобами сучасних інформаційних технологій : монографія. Вінниця: ВНТУ, 2009. 196 с.

20. Коваленко О. Концептуальні зміни у викладанні іноземних мов у контексті трансформації іншомовної освіти. Іноземні мови в навчальних закладах. *Педагогічна преса*, 2003. С. 20-24

21. Коваль І.В. Психологічні ефекти спільної діяльності під час вивчення німецької мови. Проблеми загальної та педагогічної психології: зб. наук. праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України / за ред. С.Д. Максименка. Т. VI,

вип. 8. К. : Вид-во Інституту психології, 2004. С. 150-157.

22. Колодько, Т. М. Формування соціокультурної компетенції майбутніх учителів іноземних мов у вищих педагогічних навчальних закладах. автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук: спец. *Теорія і методика професійної освіти*. Київ: Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, 2005. 159 с.

23. Коротун О. О. До питання структури іншомовної комунікативної компетентності. URL: www.ntsai-fon-npu.at.ua/blog/2009-10-20-104

24. Костенко Н.І. Особливості формування іншомовної комунікативної компетентності у студентів ВНЗ філологічних спеціальностей. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpkhist_2012_5_21

25. Кохан О. М., Михайлова Н. О. Особливості розвитку іншомовної компетенції у студентів філологічних спеціальностей. *Економіка та суспільство*. 2018. Вип. 16. С. 327-334

26. Крат, О. І. Компоненти системи навчання іноземної мови професійного спрямування через зміст професійної діяльності. Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. *Педагогіка і психологія*. вип. 2(2), 2011. С. 69-74.

27. Лубянова, О. Формування мовленнєвої компетенції студентів на заняттях іноземної мови професійного спрямування. 2023. URL: confesp.fl.kpi.ua./node/1025.

28. Малихін О.В. Компетентнісний підхід у навчання іноземної мови студентів філологічних спеціальностей. *Молодий вчений № 12.1 (40)*. 2016. С. 462 URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/12.1/106.pdf>

29. Методика викладання іноземних мов: Підручник/ Кол. авторів під керів. Ніколаєвої С.Ю. Київ: Ленвіт, 2002. 328 с.

30. Ніколаєва С.Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу. *Іноземні мови*. 2010. № 2. 267 с.

31. Новий тлумачний словник української мови [Текст]: у 3 т.: 200000 сл. / уклад. В. Яременко, О. Сліпущко. К. : Аконті, 2007. 926 с.

32. Овчарук О.В. Компетентнісний підхід до формування змісту середньої освіти: досвід зарубіжних країн/ під заг. ред. О.В.Овчарук. Київ: "К.І.С.", 2004. 112 с.

33. Осіпчук Н.В. Проблематика навчання іноземної мови у технічних вищих навчальних закладах. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного*

університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Педагогіка. вип. 4, 2011. С. 204-213.

34. Панасюк, Ю. Компетентнісний підхід у викладанні іноземної мови. 2023, URL: visnuk.iatp.org.ua.

35. Петрова А.І. Формування іншомовної компетентності майбутніх менеджерів зовнішньоекономічної діяльності в процесі фахової підготовки: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук: 13.00.04. Вінниця, 2009. 267 с. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsh_2011_8-9_12

36. Пометун О.І. Теорія та практика послідовної реалізації компетентісного підходу в досвіді зарубіжних країн. Київ: "К.І.С.", 2004. 112 с.

37. Пометун О. Запровадження компетентісного підходу. *Перспективний напрям розвитку сучасної освіти*. 2022. URL: visnuk.iatp.org.ua.

38. Романов І. І. Методичні засади формування професійно орієнтованої лексичної компетентності на заняттях з іноземної мови в майбутніх правознавців. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* вип. 62(2), 2019. С. 157-162.

39. Рудь М. Компетентнісний підхід в освіті. *Вісник Львівського університету. Серія «Педагогіка»* Вип.21, ч.1, 2006: С. 73-82

40. Тинкалюк О. Сутність і структура іншомовної комунікативної компетентності студентів немовних спеціальностей вищих навчальних 83 закладів. *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна*. 2008. Вип 24. С. 53-63

41. Філіппова Л.В. Іншомовне занурення у навчанні англійської мови для професійних цілей. *Наукові записки Вип.17*, 2015: С. 15-17.

42. Часнікова О. В. Компетентнісний підхід в освіті як основа її реформування URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=2607

43. Чорній В. Професійно-орієнтований підхід до викладання іноземної мови студентам нелінгвістичних спеціальностей. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»* вип. 1(15), 2008: С. 25-28.

44. Шандра Н. Етапи і вправи для формування англomовної лексичної компетентності у професійно орієнтованому писемному спілкуванні майбутніх фахівців інформаційних технологій. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології* вип. 10, 2018: С. 260-272.

45. Ярема, І. А. «Зміст формування англomовної лексичної компетентності в

професійно орієнтованому говорінні студентів металургійних спеціальностей.»
Вісник Запорізького національного університету вип. 1(17), 2012: С. 197-203.

46. Bachman L. F., Palmer A. S. *Language Testing in Practice: Designing and Developing Useful Language Tests*. Oxford: Oxford University Press, 1996. 377 p.

47. Barnett R. A. *Learning to Work: The Integration of Learning and Working in Post-Compulsory Education*. London: Routledge, 1999. 188 p.

48. Council of Europe. *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*. Cambridge: Cambridge University Press, 2001. 273 p.

49. Hyland T. *Competence, Education and NVQs: Dissenting Perspectives*. London: Cassell, 1997. 192 p.

50. Hymes D. H. *Communicative Competence*. In: *Sociolinguistics: Selected Readings*. Harmondsworth: Penguin, 1972. P. 269-293.

51. Little D. *Learner Autonomy and Second/Foreign Language Learning*. Dublin: Authentik Language Learning Resources Ltd, 1991. 98 p.

52. *Oxford Advanced Learner's Dictionary*, 2005. 615 c.

53. Raven J. *Competence in Modern Society: Its Identification, Development and Release*. Oxford: Oxford Psychologists Press, 1984. 374 p.

54. Richards J. C., Rodgers T. S. *Approaches and Methods in Language Teaching*. 3rd ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2014. 328 p.

55. Shandler D. *Competency-Based Education and Training*. Englewood Cliffs: Educational Technology Publications, 1996. 214 p.

56. Stephenson J., Yorke M. *Capability and Quality in Higher Education*. London: Kogan Page, 1998. 240 p.

